

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Poul Kjeldgaard

TRE GÅRDE I THY

*Kristen Bisgaard Kjeldgaard
og hans slægt*

Viborg 1985

Poul Kjeldgaard

3 GÅRDE I THY

Kristen Bisgaard Kjeldgaard
og hans slægt

Viborg 1985

ANER OG ANDRE SLÆGTNINGE TIL C.P.R. NR. 04 04 24 - 1559

H Æ F T E 3

3 GÅRDE I THY

Kristen Bisgaard Kjeldgaard
og hans slægt

Poul Kjeldgaard
Viborg 1985

INDHOLDSFORTEGNELSE	Side
Forord	1
Anetavle for Poul Kjeldgaard (1855-1926)	4
Anetavle for Johanne Bisgaard (1857-1920)	5
VILLERSLEVGAARD	6
Tip-tip-oldemor Inger Jensdatter	20
Tip-oldefar Christen Nielsen	26
Oldefar Jens Mathias Christensen	29
KJELDGAARD	36
Tip-oldefar Poul Nielsen Kjeldgaard	42
BISGAARD	44
Oldefar Christen Pedersen Bisgaard	49
Tip-oldefar Johan Olesen	55
Bedsteforældre Poul Kjeldgaard og Johanne Bisgaard	57
<u>Bilag</u>	
1. Samtale med Laurids Gammelgaard Jensen	68
2. Landlige løjer (fra Historisk Årbog for Thy og Mors 1975)	84
3. Efterslægtstavle	86

FORORD

De tre gårde i Thy, som titlen på denne bog omhandler, er:

Villerslevgaard i Villerslev

Kjeldgaard i Hørsted

Bisgaard i Skyum

Som undertitel er anført "Kristen Bisgaard Kjeldgaard og hans slægt". Kristen Bisgaard Kjeldgaard var min far, og i hans navn indgår to af de tre gårdnavne. Han var opkaldt efter sin morfar Kristen Bisgaard fra Skyum Bisgaard, og efternavnet Kjeldgaard har han fra sin farmor, der var fra gården Kjeldgaard i Hørsted.

Min farfar var fra Villerslevgaard. Denne gård var i slægtens eje i 133 år (1772-1905), men gårdens navn er ikke blevet brugt som familienavn, hvad det jo heller ikke er så egnet til.

Gårdene Bisgaard og Kjeldgaard ejes stadig af henholdsvis en Bisgaard og en Kjeldgaard. Det er naturligvis i en slægtshistorie interessant, at de to gårde fortsat er i slægtens eje, men ellers må det nok siges, at livet på disse to gårde - lige som på andre landbrugsbedrifter - i de sidste årtier er ændret voldsomt i forhold til det nittende århundrede og første halvdel af det tyvende århundrede.

Hvordan var livet da på disse thylandske gårde et par generationer tilbage? Lidt herom får vi at vide i de følgende kapitler, men læseren vil - når han/hun søger at danne sig en forestilling om forfædrenes liv - med fordel kunne supplere de i denne bog meddelte oplysninger med generel viden om livet på landet i ældre tider. (Se f.eks. Axel Steensberg: Dagligliv i Danmark, Kbhvn. 1963). Også en række artikler i Historisk Aarbog for Thisted amt vil kunne være med til at give en baggrund for læsningen af denne slægtshistorie. Fra årbogen for

1975 er som bilag 2 medtaget en lille artikel nedskrevet af min far mange år tidligere.

Nærværende hæfte omhandler alene min fars slægt. Om min mors slægt har jeg tidligere udgivet:

1. Slægtninge i V. Hanherred. 1972
2. Gartner i Thisted Niels Chr. Pedersen. 1980

Som bilag til hæfte 1 var medtaget en anetavle omfattende både min mors og min fars slægt. De på følgende sider medtagne anetavler for min farfar og farmor er udsnit af den til hæfte 1 hørende anetavle, men suppleret med de senere tilvejebragte oplysninger.

Som bilag 3 er medtaget en i 1981 udarbejdet efter-slægtstavle. Jeg gør udtrykkelig opmærksom på, at jeg ikke har foretaget å jourføring af de i 1981 indsamlede oplysninger.

Beskrivelsen af forholdene er i denne bog i det væsentlige baseret på oplysninger fra myndighedernes arkiver - desværre - for sådanne oplysninger er jo normalt ret tørre. Jeg håber læseren vil tage sin fantasi lidt i brug, så læsningen ikke bliver alt for tør.

Denne bog handler om bønder. Om dette folkefærd skriver den i Sydfrankrig boende Jacques Berg i sin bog Provence:

"Denne mytiske skikkelse, bonden førhen, den provecealske bonde, ligner kollegerne rundt omkring i andre lande.

Han kendte til livet, var stolt og ydmyg, gudfrygtig, sled hårdt for det daglige brød, skyldte ikke nogen noget, herskede uden diskussion over hus og husstand, værdsatte små glæder og holdt på sin jord, slægtens eje.

Han er forsvundet fra Provence. Mon han har gemt sig i Jylland? Jeg tvivler."

Ja, mangt og meget er ændret, siden bonden på Villerslevgaard, Kjeldgaard og Bisgaard sad selvbevidst ved bordenden, hans sønner og gårdens karle på langbænken langs bordets ene side, mens husets kvinder ikke havde plads ved bordet.

64/3 Jens Thomsen
 g. 1741 i Thisted
 64/4 Karen
 Lauritzdatter

32/1 Niels Bertelsen f. ca. 1718 g. 9.7.1762 i Thisted d. 17.7.1782 i Villerslev	32/2 Inger Jensdatter f. 1742 i Thisted lds. d. 1814 i Villerslev	32/3 Lauritz Pedersen	32/4 Ellen Christensdatter (Muli?) f. 1761 i Skyum	32/5 Niels Poulsen Kjeldgaard f. ca. 1755 g. 30.7.1790 i Hørsted d. 19.10.1833 i Hørsted	32/6 Johanne Christensdatter f. ca. 1755 d. 1809 i Hørsted	32/7 Peder Hove, Villerslev	32/8 Anna Kathrine Poulsdatter
16/1 Christen Nielsen f. 10.11.1780 i Villerslev g. 1809 i Skyum d. 10.3.1853 i Villerslev	16/2 Ane Lauritzdatter f. 1788 i Skyum d. 1.1.1857 i Villerslev	16/3 Paul Nielsen Kjeldgaard f. 8.8.1792 i Hørsted g. 20.5.1819 i Villerslev d. 29.12.1853 i Hørsted	16/4 Johanne Pedersdatter f. 1788 i Villerslev d. 24.6.1849 i Hørsted				
8/1 Jens Mathias Christensen f. 20.7.1828 i Villerslev g. 27.1.1853 i Hørsted d. 14.7.1891 i Villerslev	8/2 Ane Cathrine Poulsdatter f. 23.4.1823 i Hørsted d. 18.1.1857 i Villerslev						
4/1 Poul Kjeldgaard f. 14.9.1855 i Villerslev g. 2.6.1881 i Villerslev m. Johanne Bisgaard d. 16.12.1926 i Heltborg							

Anetavle for Poul Kjeldgaard

<p>16/5 Peder Christensen Helligsø f. ca. 1760 d. 14.10.1823 i Skyum</p>	<p>16/6 Anna Cathrine Pedersdatter f. ca. 1757 d. 13.5.1832 i Skyum</p>	<p>16/7 Johan Olesen Kudsk f. ca. 1764 g. 26.10.1805 i Hørdum d. 1.12.1832 i Villerslev</p>	<p>16/8 Maren Christensdatter d. 14.1.1829 i Villerslev</p>
<p>8/3 Christen Pedersen Bisgaard f. 1800 i Skyum g. 7.12.1832 i Skyum d. 11.12.1863 i Skyum</p>	<p>8/4 Gertrud Marie Johansdatter f. 30.8.1811 i Villerslev d. 28.1.1864 i Skyum</p>		
<p>4/2 Johanne Bisgaard f. 14.12.1857 i Skyum g. 2.6.1881 i Villerslev m. Poul Kjeldgaard d. 6.4.1920 i Heltborg</p>			

VILLERSLEVGAARD
(Eskjærsgaard)

Villerslevgaard har tidligere heddet Eskjærsgaard, men da den i dag hedder Villerslevgaard, holder vi os til dette navn i det følgende.

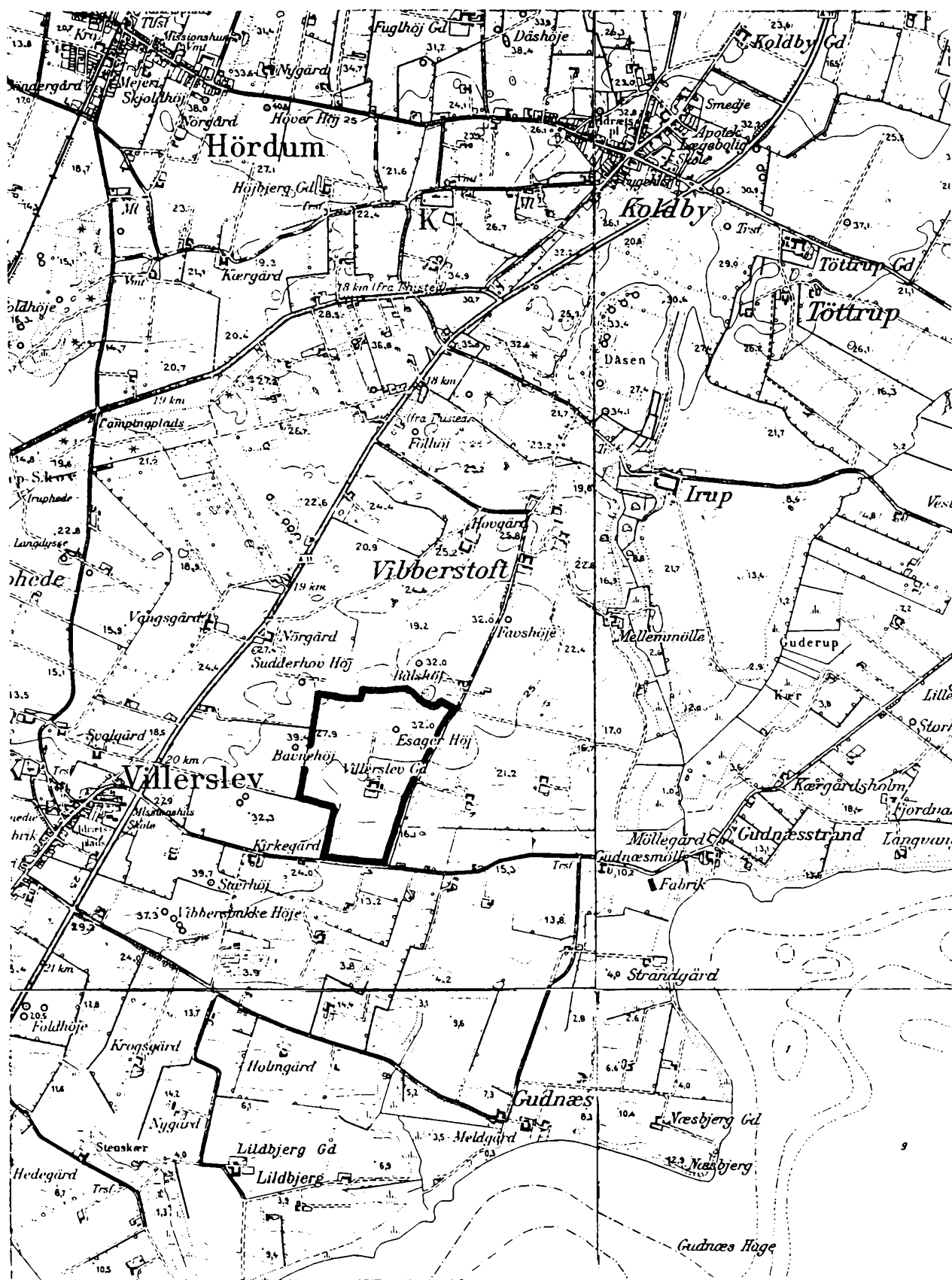
Ejendommens beliggenhed fremgår af udsnittet af Geodætisk Instituts kort. Siden udskiftningen i Villerslev har bygningerne ligget som i dag nær midten af arealet. Det er imidlertid en udflyttet gård, som må antages før udskiftningen at have ligget i nær tilknytning til andre gårde og huse i Villerslev by. Ejendommens areal er i dag (1985) 35 ha.

Vi skal omtale lidt af gårdens historie, siden min tip-tip-tip-oldefar Jens Thomsen erhvervede den. Det var i 1772, hvor der blev holdt auktion over ejendomme, der havde tilhørt major Poul v. Klingenberg til Volstrup, Tandrup og Kovstrup. Poul v. Klingenberg var død i 1771, og det var hans enke, der nu afhændede ejendomme beliggende i Hassing-Refs herreder. Jens Thomsen må for gården betale 319 rigsdaler, 1 mark og 6 skilling.

Baggrunden for at Jens Thomsen, der bor i Tingstrup ved Thisted, køber gården i Villerslev er, at hans svigersøn, Niels Bertelsen, er fæster af gården. Niels Bertelsen er gift med Jens Thomsens datter Inger Jensdatter.

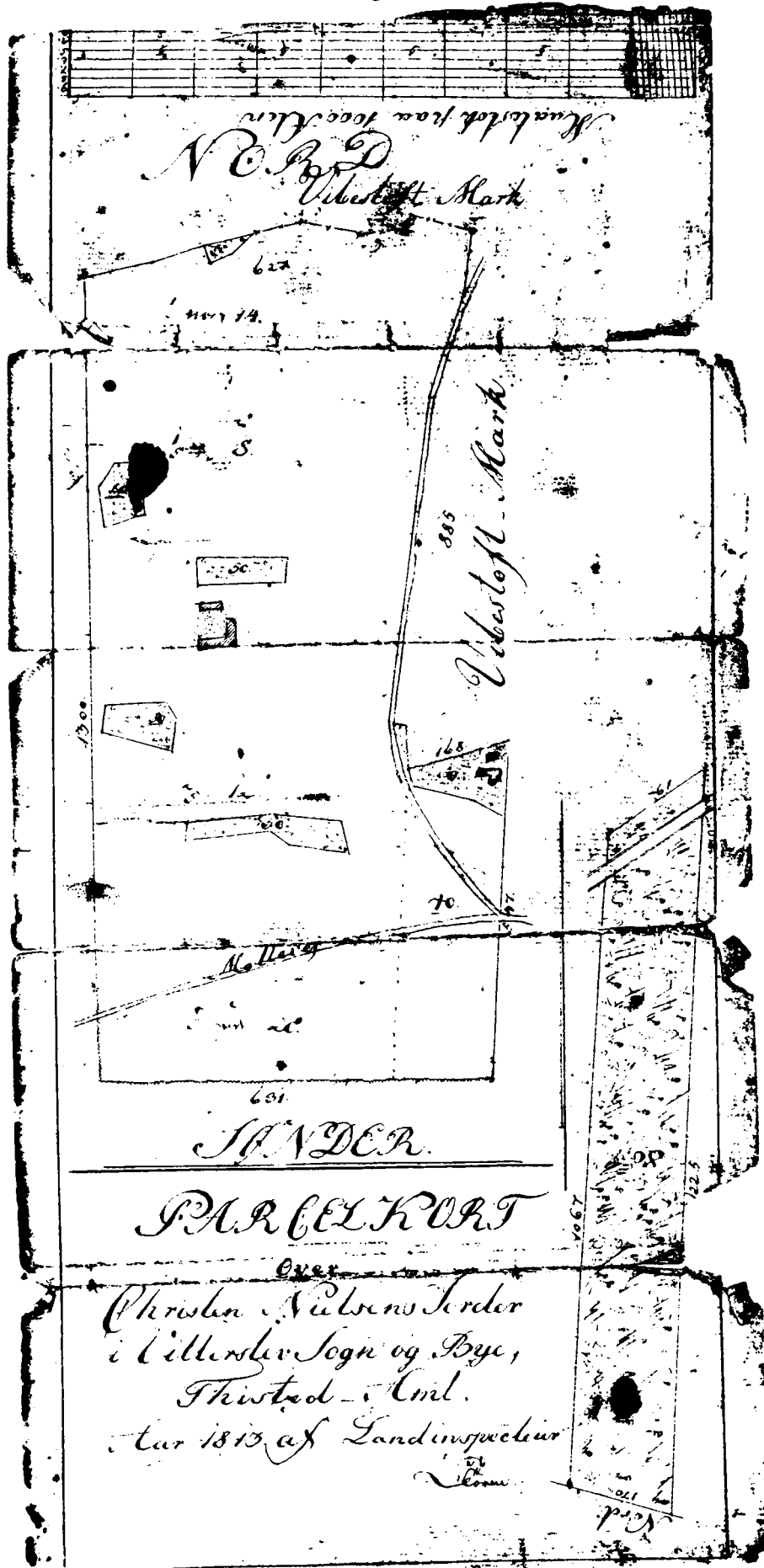
Efter Jens Thomsens erhvervelse af gården fortsætter Niels Bertelsen som fæster, men efter sidstnævntes død i 1782 afhænder Jens Thomsen gården til datteren Inger Jensdatter. Hun er så ejer af gården til 1807, hvor sønnen Christen overtager den. Inger får samtidig aftægt i gården.

Fra 1813 foreligger en opmåling af ejendommen, således som den så ud i Christen Nielsens tid. Kortet, der er udarbejdet af landinspektør Emanuel Torm, er gengivet side 8, og det fremgår, at der foruden hovedparcellen også hører til ejendommen en særskilt beliggende parcel. Det har utvivlsomt drejet sig om en parcel, hvor der har været tørvegrav og måske også lyngbevoksning. Ved udskiftningen var det almindeligt at tilstræbe, at alle gårde fik mulighed for at kunne grave tørv til gårdens brændselsforsyning.

Udsnit af Geodætisk Instituts kort 1:25.000

Kort over Villerslevgaard 1813 (nedfotograferet efter original, der beror hos lærer Niels Katrinus Jensen, Egense)

Christen Nielsen har Villerslevgaard, til han i 1852 afstår den til sønnen Jens Mathias Christensen. Hans søn Niels Katrinus Jensen overtager gården i 1889, men han afhænder den i 1905 efter nogen modgang. Dermed glider gården ud af slægtens eje.

Gården ejes i dag (1985) af Erik Jensen Hargaard.

Ejere 1772-1905:

1. Jens Thomsen	Ejer fra 1772
2. Inger Jensdatter (1742-1814)	" " 1782
3. Christen Nielsen (1780-1853)	" " 1807
4. Jens Mathias Christensen (1728-1891)	" " 1852
5. Niels Katrinus Jensen (1859-1934)	" " 1889 (til 1905)

Efter at have solgt Villerslevgaard flytter Niels Katrinus med familie til en mindre ejendom i Hassing. Her er de dog

kun to år, idet de i 1907 flytter til "Abildgaard". Abildgaard er en tidligere herregård, der netop er blevet udstykket, og det er hovedparcellen med 47 ha med gårdens bygninger, som Niels Katrinus erhverver. Abildgaard er beliggende i nærheden af min farfars gård "Søgaard" i Ullerup (Se kortet side 59).

Niels Katrinus Jensens søn, Jens Mathias Katrinus Jensen (1892-1972) har i "Erindringer", - et håndskrevet værk på 150 sider - fortalt bl.a. om livet på Villerslevgaard i slutningen af 1800-tallet. I indholdsfortegnelsen til

Niels Katrinus Jensen

det håndskrevne værk er henvisninger til 45 sidetal/kapitler, hvoraf nævnes følgende:

4. Min Slægts Historie
24. Mine Barndomsdage i Eskjærgaard
33. Afsejling af Møllen
37. Min Skolegang begynder. - Degn fra Gudnæs
43. Julestormen og Brøndhuset. Sypigerne
50. Smedien og Blæsebælgen
52. Klipping af Faar. Jægerne ved Diget
56. Kartning og Spinding
62. Lysestøbning. Ølbrygning
65. I Vandtrug paa P. Pedersens Dam
67. I Limfjordens Bølger - og Jesper
71. Næsbjerg, Tusbjerg - Ørndrup
72. Høstning, Binding, Simebaand. Gammeløl
91. Køretur til Nors
97. Salg af Eskjærgaard

I afsnit 24 "Mine Barndomsdage i Eskjærgaard" er givet en beskrivelse af gården og dens omgivelser, og dette afsnit gengives her:

Jens Mathias Katrinus Jensen

"Mine Barndomsdage i Eskjærgaard: Gaarden ligger yderst mod Øst i Villerslev Sogn, grænsende op mod Vibberstoft i Nord og Øst og med Lildbjerg og Gudnæs mod Syd og Øst. Der er en herlig Udsigt ned over Limfjorden specielt Visby Bredning - og den maleriske Morsø i Baggrunden. Paa Gaardens Jorder var der dengang 3 Kæmpehøje: Store-Esagerhøj, Lille-Esagerhøj og Ingershøj. De to første Nord og Nordøst for Gaarden, den tredie Sydøst for Gaarden op imod Gudnæsvejen. Kun Store-Esagerhøj er endnu bevaret. Tæt op imod Gaarden mod Nordøst og Nord var der to Damme - Store-Dam og Lille-Dam - begge i Forening kaldet Eskjær (deraf Navnet Eskjærgaard). Hele det tilstødende Markareal mod Nord og Øst kaldtes

Esager. Mod Sydøst: Kjeldkær, Ingershøjjord, og Dæmring-Ager. Mod Syd paa Sydsiden af Gudnæsvejen laa Over- og Neder Støtting, mod Sydvest Langager, mod Vest Baunhøjmark og mod Nordvest Nørgaardmark og "Blottetar"-Kær. Navnet "Blottetar" er Benævnelsen vi brugte om en lille blaa Terne, der havde sit Tilhold i Kæret, før dette blev uddrønet.

Bygningerne bestod af 4 Længer svarende til Jordarealet 101 Tdr. Sæde. Stuehuset ligger mod Syd. Endnu, mens dette skrives, er Bygningerne i det hele og store de samme, som da vi boede der, naturligvis med fornødne Istandsættelser og delvise Udvidelser. Stuehuset og Laden er i Strukturen uforandrede.

Begge disse Længer er opført af Skibstømmer fra Strandingsauktionerne paa Vesterhavets Thykyst. Det er mægtigt Materiale som min Far har kørt hjem fra Stranden. Stuehuset er bygget 1878 og Laden 1889. Bæretømmeret i Laden er af Dimensioner saa svære, at jeg som Dreng næppe kunde favne det. Bjælkerne i Stuehuset af Dimensioner 6 x 7 Tm. og udsavet med Haandsav, fire Bjælker af hvert Stykke Strandingstømmer.

Det er mægtigt og næsten uforgængeligt Materiale. Man skal være heldig for at kunde slaa et Søm i Bund uden at det bøjer.

I Fjor - nærmere betegnet Sommeren 1958 - var jeg og min Kone sammen med Søster og Svoger i Hassing og Sagfører Viggo Pedersen fra Hvidbjerg - Sagfører Pedersen er Fætter til den nuværende Ejer af Villerslevgaard, Marius Pedersen, - inviteret til en lille Sammenkomst paa Gaarden for om muligt at kunde genkende Attributer og opfriske Minder fra og om det gamle Hjem nu efter over 50 Aars Forløb.

Det var en kær Oplevelse - omend iblandet en Del Malurt. Deraf skal jeg dog kun anføre, at af Malurten var Behandlingen af Esagerhøj det mest pinlige. Uagtet der staar en F.M.-Sten paa Toppen af Højen færdedes Heste og Kreaturer efter frit Behag op og ned af den. Ikke en Græstot var der at finde paa den tidligere saa velholdte og med dyb Ærbødighed og barnlig Glæde betraadte fædrene Gravplads. -----

Gensynet af Gaardens Bygninger affødte endnu større Beundringer end forhen for det uforgængelige Strandingsgods. Hvor dette var anvendt, var der overhovedet ikke Udslag af Tidens Tand. Bærebjælker, Stuebjælker, Vinduer og Døre, - især Forstuedøren - var aldeles uforandrede. En Ting var imidlertid aldeles forsvundet - dog uden at det frembragte nogen egentlig Vemod hos mig - nemlig Rendestenen.

Jeg har omtalt den idylliske Udsigt over Limfjorden. Rendestenen,

Villerslevgaards stuehus
fotograferet fra gårds-
pladsen 1985.

Kakkelovnsniche i stue på Villerslevgaard. Efter årstallet over nichen skulle stuehuset være opført 8 år tidligere end oplyst af Jens Mathias Katrinus Jensen i "Erindringer". Foroven til højre ses lidt af en loftsbjælke. Loftsbjælkerens dimensioner er målt til 7 x 9 tommer.

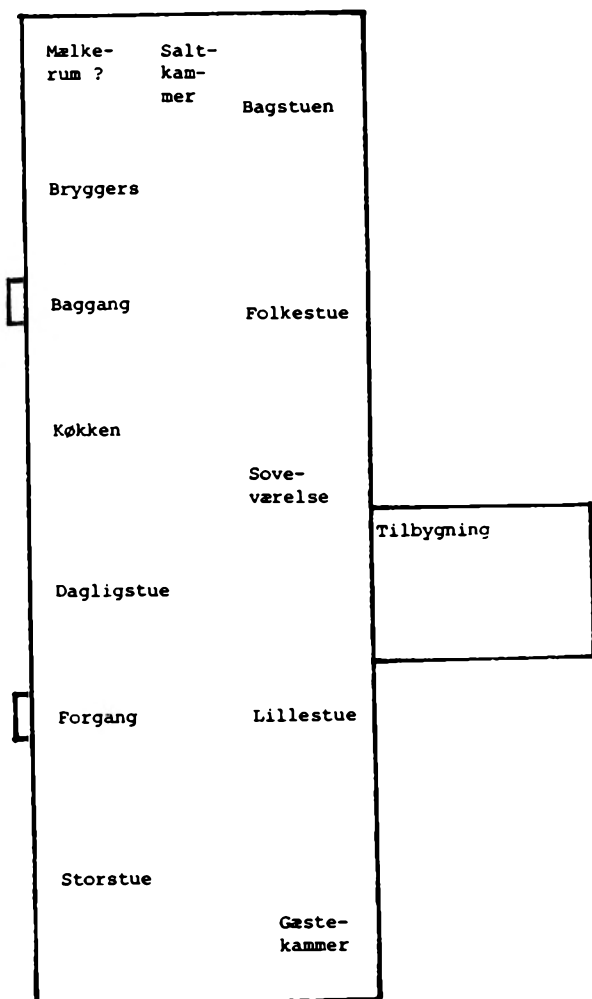
Villerslevgaards lade. Ved siden af en af de meget kraftige træstolper ses den nuværende ejer, Erik Hargaard. I den vestre ladegavl, der er opført af kampesten, er indhugget årstallet 1883. Også laden ser ud til at være opført tidligere end angivet i "Erindringer" (1889).

Villerslevgaard efter ombygninger 1870-1883 (fotografi af male-
ri udført af J. Petersen 1894).

På billedet ses møllen og den vestre ladegavl, som Jens Mathias
Katrinus Jensen omtaler. I den vestre langes sydlige ende var
smedjen (oplyst af Laurids Gammelgaard Jensen).

Indretningen af stuehuset

Skitsen er udført på grundlag af oplysninger meddelt af Laurids Gammelgaard Jensen (se bilag 1). Tilbygningen ("kvisten") vinkelret på sydfacaden blev udført som aftægtsbolig for Jens Mathias Christensens enke Ane Kirstine. Tilbygningen er senere fjernet.

som havde sit Udspring fra Bryggerset ud i Gaarden og i dens Begyndelse som en stenpikket Rende drejende mod Øst ud af Gaardens Indkørsel for saa med en Svingning i uregelmæssige Bøjninger at fortsætte forbi Stuehusets østre Gavl i mere eller mindre Forsnævninger eller Udvidelser - alt efter Jordsmonnets Struktur - videre mod Syd for derefter at sprede sig i et Slags Delta gennem lange Tidens Aflejringer og sluttelig forsvinde i en Urskog af næsten mandshøje Skræpper, uigennemtrængelige Nældebrøm og næsten ankeltykke "Anistræer" der ikke levede Muligheder for Liv af botanisk Natur af nogen som helst anden Art.

Denne Rendesten var i min tidligste Drengetid min egen lille Limfjord, hvor jeg med mine - ved fremmed eller egen Hjælp frembragte Papirbaade kopierede Skibsfarten paa den store Limfjord saavel smaa Fiskerjoller som større Kuttere, Galeaser og endda selve Dampskibet Limfjorden, der, - som en hel Attraktion, vi alle maatte ud at se - sejlede forbi med Kurs mod Thisted en gang om Ugen. Der oplevede jeg mine Lystsejladser og mine Strandinger. Det sidste i mere end en Betydning. Jo, naar jeg kom ind til min Mor med kendelige Lækager saavel paa Bukser og Strømper som paa Hænder og Ansigt - og Næsen især - og ledsaget af en umiskendelig Aroma, - da var jeg ihvertfald for en Stund en Stranding - et Forlis - et Vrag. Men Rendestenen havde dog stadig en vis dragende Magt - hvorfor skulde den ikke ligne de større Vande - indtil den virkelige Limfjord blev en værdig Afløser.

Saavel over den østlige Del af Gaardens Jorder som over den vestlige Del af den tilstødende Nabos Jorder var der et Areal af Eng, Kær, Mose og Mergelgrave der gik under Fællesnavnet Kjeldkjær. Hele Plateau'et mod Syd-øst havde sit naturlige Fald ned mod Limfjorden. Gennem Kjeldkjær og ned mod Gudnæs Aa løb en Bæk der gennem Regn- og Tøbrudstider som en beskyttende Moderarm værnede de lavtliggende Enge og Agre mod Oversvømmelser, hvori- mod de dybereliggende Tørveskær og Mergelgrave maatte afvandes ved mekanisk Hjælp. Til dette Formaal havde Naboen - en Gårdejer, der samtidig var Tømrer - opstillet en lille Vindmølle, der ved Hjælp af en lille tilkoblet Vandsnegl og fornøden Tilmåling af Vind efter Vejrgudernes uligevægtige Gemyt i nogen Maade var i Stand til at regulere Vandstanden i de dybereliggende Grave til det for Udnyttelsen tiltrængte Behov.

Jeg havde lagt Mærke til, naar vor egen Mølle derhjemme gik hvadenten det nu var med Kværn eller Hakkelsemaskine, at Kamhjulene i Møllehatten frembragte en stærk knebrende Lyd - som af et Utal af Storke. Den lille Vindmølle dernede i Kæret blev ofte sat igang henimod Aften - om Sommeren i

den tørre Tid blev den undertiden anvendt til Optrækning af Vand til Kreaturerne. Gennem lang Tid kunde jeg ikke begribe, hvorfor den lille Mølle altid knebrede stærkere og stærkere jo længere vi kom hen paa Aftenen. Det var et Problem der gav mig Hovedbrud gennem lange Tider - indtil jeg slutelig fandt ud af, at det slet ikke var Møllen der knebrede saa voldsomt -. Det var Frøernes Kvækken jeg hørte.

Endnu efter alle de Aar, staar Fænomenet saa uformindsket lyslevende for mig. Hvor har denne herlige Frøernes Kvækken i Barndomstiden ikke grundfæstet sig dybt i min Bevidsthed. -----

Møllen paa "Eskjærgaard", - jeg har en vis Forkærlighed for at bruge dette Navn til Gaarden - det er ogsaa et Minde, som bliver mig uforglemmelig, saa længe jeg lever. Jeg var næppe mere end 3-4 Aar gammel, da vi havde tærsket Korn ude i Laden. Møllen trak Tærskværket, men der skulde altid en kraftig Vind til, for at der kunde tærskes. Det var en almindelig gammeldags 4-Vinget Husmølle med Pers og Sejl.

Vi havde tærsket en Dag - eller rettere tærskede - og henimod Middag tog Vinden til, og det blev til Kuling. Sejlene maatte stadig ribbes og da vi skulde spise til Middag kneb det at faa Møllen istaa. Persen blev lagt, og en Mand hang i den for at faa Møllen standset. Min Far lagde i Tærskværket, og Negene blev puttet - eller rettere smidt i Maskinen for at faa standset Værket.

Tilslidst lykkedes det, og Karlen maatte op for at binde Møllen ved en af Vingerne. Det kneb ham at holde sig fast deroppe samtidig med at faa Lænken anbragt. Vi andre var paa Vej over Gaardspladsen og ind mod Stuehuset, da en af de andre Karle raabte op til ham: "Du skal Fandenmig komme ned, ellers blæser du ned"! I samme Øjeblik lyder min spinkle Røst med al den Kraft jeg kunde præstere: "Du skal Fandenmig komme ned"! - Mere fik jeg ikke sagt - jeg stoppede lige saa øjeblikkelig op, og en skraldende Latter lød fra de to andre Karle og Daglejeren, jeg fulgtes med.

Min Mor saa bedrøvet paa mig, da jeg kom ind, hun havde hørt det.

Da Karlen krøb ned gennem Lugen, opnaaede han at se Naboens Mølle velte ned paa Taget.

Vores Mølle stod altid bundet med Vingerne paa Kryds, medens de fleste andre Husmøller var bundet i Korsstilling. Min Far gjorde mig opmærksom paa, at Lynet, hvis det slog ned i Møllen, lettere vilde gaa ned i Laden, naar Møllen stod i Korsstilling. Det kunde jeg saa udmerket godt forstaa, og ligeledes, at min Far maatte være klogere end alle de andre Gaard-

ejere, - og det var en naturlig Selvfølgelighed, at han var langt klogere end Husmændene og Daglejerne.

Naar Møllen med sit - eller som et - Vartegn stod stille i Efteraarets eller Sensommerens stille Solskinsdage, som især September Maaned saa ofte velsigner Naturen med, var den et ideelt Gemmested for Stæreflokkene. Den kunde være helt tildækket af kvidrende vingespredende Stære i alle sine Spoler. Hele Møllen med sin graabrune Maling var da et stort spraglet Fænomen af hvide Pletter! - ! - Naar Storcken undertiden samtidig i al sin dominerende Ærværdighed placerede sig paa den anden Ende af Laden, lagde Hovedet tilbage paa Ryggen og knebrede sin Ankomst ud over hele Panoramaet - sin Tak for en velsignet Sommer i lykkeligt Samliv med Mage og de nu flyvetrænede Unger. Et sidste Vue ud over Enge og Moser med Sensommerens velgørende Fred hvilende over et smukt og elskeligt Landskab. Et Farvel - Ja! Dette Billede staar lyslevende i min Erindring, endda med et - nu utænkeligt - usædvanligt Fænomen i Tilgift. En Flok Storke - saa vidt jeg kunde tælle 27 - fløj i en stor Kreds højt oppe over Gaarden i over en halv Time. Langsomt og adstadigt - næsten uden Vingeslag.

Var det med Vemod, de forberedte Rejsen til Faraos Moser?!"

Jens Mathias Katrinus Jensens håndskrevne erindringer beror nu (1985) hos hans søn, lærer Niels Katrinus Jensen, Egense. Det ville være meget ønskeligt at få disse interessante, velskrevne erindringer offentliggjort. Her skal medtages endnu et uddrag med beskrivelse af livet på Villerslevgaard (det i foran anførte indholdsfortegnelse anførte afsnit: 72 Høstning, Binding, Simebaand. Gammeløl):

Høsttiden var de store Begivenheders Tid under hele Barndommen. Vi høstede hele Avlen med Høle og Kroje - ihvertfald indtil de to sidste Aar, da vi enkelte Gange anvendte Slaamaskinen med et til Formaalet paasat meget primitivt Instrument der kun meget maadeholdent svarede til Forventningerne, saa nogen særlig Arbejdsbesparelse fremkom der ikke.

I Almindelighed havde vi to Høstmænd og to Opbindere foruden Gaardens faste Mandskab gennem hele Høstperioden. Det tog jo Tid at faa Kornet høstet. Samtidig skulde det sættes sammen og inden Indkørslen bindes i Toneg - de enkelte Neg sammen to og to i et Simebaand - saa var der Sammenhold paa Negene, ellers kunde det udarte til et farligt Sammensurium og meget mere vilde gaa tilspilde. Det var altid Kvindernes Arbejde at binde

Negene sammen og lægge dem i lige Rader. Bindningen foregik paa en speciel Maade, saa det var let at løsne, naar der skulde tærskes, men gik de løse under Hjembjergningen blev jeg undertiden sendt ud med Besked til Binderne om at levere lidt mere holdbart Arbejde. Det var nu ikke et af de betroede Hverv jeg syntes særlig godt om, man fik gerne et rapt Svar og Oplysning om, at det havde saadan en grøn Dreng ingen Forstand paa. Jeg kunde gaa hjem til min Mors Skørter igen og blive ruget videre paa.

Det var nu altid min Far, der sendte mig ud med den Slags Ultimatummer, men fornuftigvis lød Returadressen altid paa en anden.

Under Hjemkørslen, som foregik med to Spand, havde hver især sin bestemte Plads ofte gennem flere Aar. Saa længe jeg kan huske, havde vi en Høstmand som i daglig Tale kaldtes Bette Lavst. Lille var han, men han havde et specielt Haandelag til at bruge en Le og samtidig til altid at holde den skarp. Da jeg allerede som 12-13 aars Dreng lærte at bruge Høle og ofte afløste min Far, saa han kunde sætte Korn sammen, var det store Problem jo at holde Klingens skarp. Men Lavst var en god og forstandig Læremester, samtidig med at han var gemytlig og fornuftig og en i alle Maader eksemplarisk Mand at være Lærling under. Han skærpede Leen for mig og lærte mig indgaaende Haandteringen af den for at faa størst mulig Udnyttelse med mindst mulig Kraftforbrug. Jeg tilbød ham simpelthen.

Når vi kørte Korn i Hus var det hans Arbejde at forke i Laden. Vognen skulde være tømt og fejlet rent, inden næste Læs var inden Døre. Min lille Bror og jeg hjalp at skubbe Vognen ud, naar vort Arbejde med Kreaturerne tillod det.

Den vestre Ladegavl var opført af Kampesten, og en Dag, da vi havde hjulpet ham Vognen ud stod vi og betragtede de store, kløvede Kampesten i Muren. Saa opdager jeg en Indboring i en af Stenene - der hvor Ladningen havde været anbragt ved Sprængningen - og stod og funderede over hvor denne Fordybning mon kunde hidrøre fra, den passede akkurat til en Tommelfinger. Naa, siger min Lillebror, ved du ikke engang det, saa skal jeg fortælle dig det, - for der har Kongen en Gang sat hans Finger paa! - - Det var da saa soleklart, at der maatte en højere Magt være impliceret.

Nok om det. I Fjor, da jeg var omme ved Ladeporten for at genopfriske "de vises Sten", sad Aftrykket der stadigvæk i al sin majestætiske Ophøjelse. - - -

Men Laust gav os Forklaringen paa Fænomenet efter at have leet hjerteligt af min lille Brors meget impulsive og ophøjede Formodning - eller Forklaring.

I Høstens Tid stod der altid et stort Krus Gammeltøl paa Bordet i Folkestuen, og i Bænkekrogen stod Brændevinsflasken. De to vederkvægende og stimulerende om man saa maa sige - Alternativer - sorterede væsentligst under Laust. Det var ham der skænkede op og tog nøje Agt paa Betimeligheden af større eller mindre Docis alt efter Trang og Begær. Maaske var han ogsaa den der indebar de intimeste menneskelige Følelser for de to af danske Almefolk saa højt skattede og værdsatte Gudedrikke. Men det skal erkendes, at der skete ikke væsentligt Misbrug i nogen Retning ved Nydelsen deraf, hvad enten det nu var i Marken for at slukke Tørsten eller under Aftensmåltidet som en Stimulans efter en lang og streng Arbejdsdag.

At det en enkelt Gang skete, at en eller anden af Opbinderne maatte paa Knæ for at binde et Bygneg, maa nærmest betegnes som et hændeligt Uheld foraarsaget ved, at Lavst naar han blandede Gammeltøl og Brændevin sammen i "æ Skjegmand" - en stor Øldunk, som man drak af i Fællesskab - i særlig Forventning kom til at ryste for stærkt paa Haanden. ---

Da vi et Aar høstede Korn i Nærheden af Esagerhøj maatte en af Høstmændene, Jens Pesen Høker, i et stort og nødvendigt Ærinde om bag Højen.

Kort efter lyder der et Brøl som fra en Jætte, og nedenunder af J.P. Høkers Bukser - efter vældige Spjæt og Spark - kommer en mægtig stor Løvfrø for Dagens Lys. Den var simpelthen hoppet fra Højens Kant ned i hans Bukser, da han lettede sig fra den siddende Stilling. Til den efterfølgende Latter og Morskab stilles ingen Kommentarer!

Om Aftenen, naar Dagens strenge Høstarbejde var tilendebragt, Karlene tilset Hestene, Daglejerne skærpet Høleerne - det var ofte mig der maatte trække Hverrestenen, - og Pigerne hjulpet til med Aftensmaden samledes hele Gaardens Mandskab i Folkestuen til fælles Bispising ved det lange Bord. Ved Bordets øverste Ende og langs Væggen var der fast Slagbæk og ved den anden Side af Bordet en lang løs Skammel. Stole mindes jeg ikke at have set i Folkestuen. Ved Bordenden sad min Mor og min Far. Langs Væggen sad Karlene efter Rang og nederst i Rækken Drengen og jeg. Paa den anden Side sad Pigerne og Daglejerne.

Den mest almindelige Spise var kogte Kartoffler, der blev baaret ind upillede og i store Fade og derimellem anbragtes Skaale med Meldyppelse krydret med Løg. Dernæst bestod Anretningen varierende mellem røget Skinke, Spegesild eller saltede Aal, undertiden ogsaa af saltet, ukogt Flæsk. Servicet bestod af Kniv og Gaffel og i paakrævede Tilfælde en Hornske, der altsammen havde Plads under Bordskiven i dertil anbragte Lederstropper.

Tallerkenerne var nogle ca. 2-3 Alen lange ca. 4 Tm. brede, tynde blank-skurede Trætallerkener vinkelkantede i den ene Ende og afrundede i den anden i hvilken der var boret et Hul saa de efter Afbenyttelsen kunde anbringes paa et Søm på Væggen. Kartoffelskindet blev lagt i Dynge foran hver enkelt af Selskabet og Kartofflerne - efter at være delt i passende Bidder af hver sin Konsument - langet frem til de anbragte Dyppelsessaale til formaalstjenlig Neddypning inden Indkørslen til de hungrende Svælg. Saavel Spegesildene som de saltede Aal blev spist uden Fjernelse af de diverse Ben. Enkelte Gange naar Lejlighed forefandtes fik vi stegte Sild.

Naar det var meget sent med Aftensmaden sluttedes der af med Vandgrød og Sirup til en Kop haandskummet Mælk.

Det var den almindelig gængse Kostforplejning paa en Bondegaard dengang.

Det blev i Almindelighed heller ikke taget fortrydeligt op, at man bagefter Maaltidet, naar man sad og dumsede, ogsaa sad og fimsede - eller slog endog temmelig rungende Skide, - min Far var ikke let at overgaa i den Retning. Kun min Mor tog dette Uvæsen meget ilde op. Det bedredes da ogsaa umiskendeligt med Tiden. Man kan forøvrigt ikke sige, at der ikke var et vist System over Foretagendet. Det maatte ikke ske under Maaltiderne. Engang fejlede det for mig saa temmelig højlydt, at selv min tunghøre Far observerede det oppe fra Bordenden. Jeg blev omgaaende grebet i Brystet og hevet over Bordet og varpet ned i Bryggerset, hvor jeg maatte værsgod at opholde mig til Spisningen var tilendebragt. Det syntes min Mor dog ikke om, eftersom - sagde hun - Far jo selv "havde lært" mig det. - Det forekom ogsaa mig, at der var god Logik i hendes Resonnement.

Meget ofte tog hun Parti for mig. Jeg var Mors Dreng, medens de to andre Børn var Fars. ----

Altsaa! - Paa sin Maade. -"

Gennem Jens Mathias Katrinus Jensens beskrivelser kommer vi ret tæt på visse sider af livet på Villerslevgaard omkring sidste århundredeskifte.

Vi får at vide med hvilken respekt man betragtede kæmpehøjene, der jo er et par tusind år gamle - og heldigvis ligger der endnu.

Vi hører om de gamle marknavne: Kjeldkær, Ingershøjjord, Dæmrings-Ager, Over- og Neder-Støtting, Langager, Baunhøjmark,

Nørgaardsmark og Blottetar-Kær. Flere af disse marknavne har sikkert været brugt i mange århundreder - bruges de mon endnu? I dette århundrede har Villerslevgaard skiftet ejer adskillige gange, og ved hvert ejerskifte har der været risiko for, at de traditionelle navne skulle gå i glemmebogen. "Blottetar-Kær" er jo ikke længere et kær, så dette navn er jo nok gået af brug. Ja, dræning og afvanding har ændret mangt og meget.

Dræning og afvanding har utvivlsomt haft afgørende betydning for den tilbagegang i storkeantal, vi har oplevet her i landet. Jens Mathias har en af sine store drengoplevelser, den dag han tæller 27 storke flyvende i kreds over Villerslevgaard. Det var en flok storke af antal svarende til hele Danmarks antal af storke i 1985.

Denne bog omhandler et i historisk perspektiv meget kort tidsrum. De allerede omtalte kæmpehøje og de gamle marknavne minder os om, at der også har levet mennesker på stedet meget længere tilbage i tiden. Det skal i den forbindelse nævnes, at den nuværende ejer af Villerslevgaard har fundet ret så mange flinteøkser på markerne, lige som han har fundet resterne af en jernalderboplads. Denne jernalderboplads er udgravet og beskrevet af Thisted museum.

I det følgende vil vi omtale tre generationer af aner, hvis liv har været knyttet til Villerslevgaard: tip-tip-oldemor Inger Jensdatter, tip-oldefar Christen Nielsen og oldefar Jens Mathias Christensen.

Tip-tip-oldemor INGER JENSDATTER (Ane nr. 32/12, 1742-1814)

Den 26. marts 1742 bliver døbt to tvillingepiger i Thisted kirke. Den ene er min tip-tip-oldemor Inger. Hendes far og mor er blevet gift året før, og i kirkebogen er anført som forlovere Anders Vestergaard og Jens Jensen. Den sidste er fra Villerslev, så en form for forbindelse - eventuelt familiemæssig - er der mellem Ingers forældre, der bor i Tingstrup, og Jens Jensen fra Villerslev. Dette forklarer måske også, at Inger kommer til at bo i Villerslev. Hun bliver som 20-årig i 1762 gift med Niels Bertelsen fra Villerslev. Niels er 44 år.

Niels og Inger får sammen 8 børn, hvoraf de to dør som helt små. Den yngste er min tip-oldefar Christen, som bliver født i 1780. Halvandet år efter dør Niels, 64½ år gammel.

Som det tidligere er omtalt, var Niels fæster af en gård, der indtil 1772 hørte under major Poul v. Klingenberges gods. 1772 erhverver Ingers far, Jens Thomsen, gården og efter Niels Bertelsens død 1782 overdrager faderen gården til Inger.

Efter Niels' død sidder Inger ene tilbage på gården med sine 6 børn i alderen fra 1 til 19 år. Der sker nu det for Inger, at hun finder en mand, som hun bliver trolovet med, men uden at det fører til ægteskab mellem de to.

Den udsete ægtemand er Jacob Christensen fra Hillerslev, og i Villerslev kirkebog er indført, at han og Inger den 6. april 1783 er blevet trolovede. Efter denne angivelse af trolovelsen er imidlertid i kirkebogen indført, at sognepræsten efter anmodning fra de trolovede den 21. april møder i enkens hus, hvor også fæstemanden er tilstede. Sognepræsten har to medhjælpere med sig: Christen Vangsgaard og Jens Urbrand.

De trolovede erklærer begge i hinandens fraværelse og i medhjælpernes påhør, at de ikke ønsker at indgå det betænkte ægteskab. Der er herefter enighed om, at trolovelsen uden yderligere "spilfægteri" må hæves, og beslutningen herom underskrives i kirkebogen af Jacob Christensen, Inger Jensdatter, sognepræsten og de to medhjælpere.

Den næste trolovelse er Inger mere heldig med. Den 28. september samme år bliver hun gift med den 39-årige Jørgen Christensen fra Villerslev, og vielsen finder sted den 1. november. Inger og Jørgen får en datter sammen, og deres ægteskab varer i øvrigt i 17 år indtil Jørgens død år 1800.

I en alder af 58 år er Inger igen blevet enke. Hun driver nu selv gården videre, idet hendes hjælper ved driften først og fremmest er hendes yngste søn Christen.

Ved skifteforretningen efter Jørgen Christensens død registreres på sædvanlig måde, hvad der findes af værdier på gården, og på denne måde får vi lige som et kig ind i denne.

Til stede ved skifteforretningen den 3. januar 1801 var herredsfoged Lauritz Høyer og to vurderingsmænd fra Villerslev:

sognefoged Mouritz Salmonsens og Iver Christensen. Inger er naturligvis til stede, og endvidere er mødt hendes laugværge, hr. Jens Vandborg til Frøslevgaard samt som formynder for den 15-årige datter, Anne Jørgensdatter, Ole Christensen Kudsk af Vibberstoft. Sidstnævnte er nok en bror til Jørgen Christensen.

Først går man ind i dagligstuen, hvor der er meget at registrere og vurdere. Der er to indelukkede sengesteder, og alt hvad der findes af sengetøj noteres. Det var på den tid almindeligt, at der lå flere sammen i den samme seng, og vi finder da også i det ene sengested 2 hovedpuder, i det andet 3 hovedpuder.

I dagligstuen er der i øvrigt en bilæggekakkelovn og af møbler et fyrrebord, 1 fyrreskammel og to træstole. Der er et ur, nogle bøger og i et vægskab en æske med ragekniv (barberkniv), et piberør og en dåse. Endvidere noterer vi en dug og to messinglysestager samt til brug ved indtagelse af fast og flydende føde: 7 hvide stentallerkener, 12 sætkar, 3 brændevinsglas, et ølglas, 1 ølpotte, 1 krus, 6 hornskeer, 2 knive og et par ting mere.

Efter dagligstuen går man videre til vesterstuen og fire kamre, og blandt de ting, der findes der, nævner vi: 3 øltønder, 3 stenfade, 1 uldsaks, 1 messinglysestage, 1 kærne med stav, 1 flødebøtte, 1 fyrrekar, 2 mælkebøtter, 1 pæglflaske, 1 par kværne, 3 solde og 1 spinderok.

I et "vestre kammer" findes en rødmalet fyrrekiste med låg og nøgle, og i denne kiste er det meste af den afdødes klæder: 1 blå klædestrøje, 4 vadmeststrøjer, 2 blå vadmestkjoler, 1 hvid strikket nattrøje, 2 par læderbukser, 1 hatteslag af blå klæde, 1 ulden hue, 1 grøn fløjlshue, 1 par gamle bukser, 1 par brune læderhandsker, 1 par hvide og 1 par blå strømper, 1 par halvvarmer, 1 sort hat, 6 skjorter (Blorgarn), 1 lædertrøje, 1 par støvler, 1 par sko. I det vestre kammer er der også et fast sengested (1 blåstribet Olmerdugs overdyne, 1 sortstribet vadmest underdyne og 3 hovedpuder).

I køkkenet finder vi: 1 kobberkedel, 2 fyrrekar med tøndeband, 1 balje, 1 pande, 6 lergryder, 1 jernildklemme, 1 trefod, 4 spande og 2 stenfade. I bryggerset findes en kobber-

gruekedel, 1 huggeskammel og 1 sviétrug.

I gården findes 3 vogne, 1 plov, 2 harver, 1 tromle og 1 slibesten.

I stalden er der en 6-års og en 5-års hoppe samt 3 føl. Der er endvidere 4 gråbrogede køer, 2 kvier og 6 studeungkvæg. I fårestien er der 7 får og 2 væddere, og i svinestien er der 1 so.

I laden en skærekiste med kniv, plejl m.m.

Efter at have været rundt i gårdens bygninger opgøres nu den samlede værdi af løsøre, ind- og udbo. Det bliver til 290 rigsdaler, 3 mark og 2 skilling. Derefter fremlægger Ingers laugværge det til hende i 1782 udstedte skøde på gården, samt skiftebrev af 16. august 1782 efter hendes første mand, Niels Bertelsen. Efter dette skiftebrev er endnu indestående i boet den fædrene arv til sønnen Christen på 40 rigsdaler og til datteren Karen på 20 rigsdaler.

Af gæld noterer skifteretten sig, at Inger skylder 100 rigsdaler til Christen Jacobsen, Villerslev.

Skifteretten bestemmer dernæst, at gården skal takseres af to kyndige og upartiske mænd, og skifteforretningen udsættes til den 27. marts.

Den 27. marts 1801 mødes man så igen på gården. Denne med tilliggende jord og ejendomme er nu blevet vurderet til 1000 rigsdaler, og boets samlede indtægt kan herefter opgøres til 1290 rigsdaler, 3 mark og 2 skilling.

Imidlertid er der ret mange gældsposter:

	rd.:	mrk.:	sk.:
Gæld opgjort ved forrige skiftesamling	160	0	0
Hr. Sørensen på Irup m.fl.	68	0	0
Enkens Laugværge, Hr. Vandborg	151	0	0
Christen Nielsen, Villerslev	10	0	0
Karen Nielsdatter, "	5	0	0
Jens Nielsen, "	10	0	0
Just Andersen, "	6	0	0
Anders Schiøttes enke i Vibberstoft	6	0	0
Peder Teglbrænder ved Vestervig Teglværk	28	0	0
Tjenestefolkenes løn til 1. november 1800, som hæfter på boet	30	0	0
Kongelige skatter af gårdens hartkorn, januar og april kvartaler	8	3	0
Omkostninger ved begravelse af den afdøde. Begravelsen havde kostet "en stor del", men enken ville dog ikke medregne mere end 24 rigsdaler	24	0	0
Lige dermed påstod enken sig udlagt	24	0	0
Stemplet papir til skiftebrevet	4	0	0
Skiftebrevets beskrivelse, 8 ark à 3 mrk.	4	0	0
Skifte Salær	7	3	0
Registrerings- og åbningsforretning	1	0	0
Vitterligheds mændene for to møder til begge daglig 4 mrk.	1	2	0
<hr/> Summa udgæld	548	2	0

Om gælden til Hr. Sørensen på Irup m.fl. oplyses, at den hidrører fra, at det ved Villerslev by's udskiftning er bestemt, at gården skal udflyttes, og at der af gårdens bygninger allerede er udflyttet beboelseshuset. Fra denne udflytning hidrører følgende gældsposter:

Hr. Sørensen på Irup for tømmer	18 rigsdaler
Arbejdsfolkene	10 "
30 læs tag à 1 rd. 2 mrk.	40 "
<hr/> Ialt	68 rigsdaler

Skifteretten kan nu efter at boets indtægt og udgift er opgjort beregne, at den 15-årige Anne skal have i arv efter sin fader, Jørgen Christensen, 184 rigsdaler, 5 mark og 9 skilling. Inger skal til overformynderiet udstede en panteobligation på beløbet. Det føres også til protokol, at Inger, når datteren måtte gifte sig, vil give hende bryllupskiste og en god sengs klæder.

To år efter at skifteretten har været på Villerslevgaard, skriver Inger testamente. I testamentet, der er dateret 25. februar 1803, angives hendes børn således:

Gertrud, gift med Christen Nielsen i Hørdum

Anna, gift med Jens Pedersen Balsby i Staversbøl, Vestervig sogn

Dorthe, gift med Mads Christensen i Kobberø

Jens Nielsen, 30 år, Hørdum

Karen, ugift. Formynder: Niels Svalgaard, Villerslev

Christen Nielsen, 22 år. Kurator: Mouritz Salmonsens, Villerslev

Anne Jørgensdatter, umyndig. Formynder: hendes farbroder Ole Christensen Kudsk, Vibberstoft.

I testamentet bestemmes, at sønnen Christen skal bestyre gården og overtage den, når hans moder dør, eller tidligere hvis hun bestemmer dette. Han skal til de ugifte søstre Karen og Anne betale deres fædrene arv, og herudover skal han til alle sine fem søstre betale i mødrene arv hver 50 rigsdaler. Såfremt moderen i live overdrager gården til Christen, da skal han skaffe hende fornødne værelser i gården, samt sørge for følgende: fornøden ildebrand, frit gravet, rejst og hjemført 8 læs fladtørsv og 4 læs skudtørsv, 4 tdr. rug, 4 tdr. byg, 10 rigsdaler årlig. Smør, ost, flæsk, lys samt 2 potter sødmælk om sommeren og 1 potte om vinteren daglig. Endvidere skal han føde 4 får for hende. Endnu en række forpligtelser skal påhvile Christen, herunder at han skal skaffe og aflønne en pige til opvartning af moderen, hvis hun skulle blive syg.

I december 1807 - 5 år efter at testamentet er skrevet - afstår Inger "formedelst Skrøbelighed og Alderdom" gården til Christen. Hun dør ved årsskiftet 1813-14.

Tip-oldefar CHRISTEN NIELSEN (Ane nr. 16/1, 1780-1853)

Som foran omtalt overtager Christen i 1807 - 27 år gammel - Villerslevgaard efter moderen. Men han må efter testamentets bestemmelser også overtage moderens gæld. Denne var ved skiftet i 1801 opgjort til 548 rigsdaler. Hertil kom, at det ved skifteforretningen blev bestemt, at der til halvsøsteren Anne skulle udstedes en panteobligation på 184 rigsdaler. Og endelig blev i forbindelse med testamentet fra 1803 bestemt, at der til alle fem søstre skal betales hver 50 rigsdaler i mødrene arv, ialt 250 rigsdaler.

Det bliver ialt $548 + 184 + 250 = 982$ rigsdaler, og det synes jo ret meget, når gården med ind- og udbo ved testamentets affattelse vurderes til $900 + 290 = 1190$ rigsdaler. Noget af gælden er formentlig betalt ved Christens overtagelse af gården, men det er nok kun en begrænset del.

To år efter at have overtaget gården gifter Christen sig med Anne (Ane) Larsdatter fra Skyum. Af testamente udstedt af hendes forældre i 1823 fremgår, at Christen Nielsen af svigerforældrene har fået udstyr til en værdi af 80 rbdl. sølv, og at han yderligere skal have 160 rbdl. sølv.

Som det var almindeligt dengang, får Christen og Anne sig en ret stor børneflokk, og gården er så stor, at der er arbejde til alle børnene derhjemme. De kan altså blive hjemme, til de får deres eget.

Ved folketællingen i 1834 er Christen 54 år, Ane 46, og der er i hjemmet følgende ugifte børn:

Niels,	23 år (senere gårdmand i Thorsted, Sjørring sogn)
Lars,	20 år (1854-1861 ejer af nabogården "Kirkegård")
Inger,	19 år (senere gift med gårdmand Peder Christian Christensen Bangsgaard af Hassing)
Ellen Marie,	16 år (1852 gift med gårdmand Søren Pedersen i Lildbjerg, 1860 gift med Jens Nielsen Søndergaard, der fra 1862 er ejer af "Kirkegaard")
Dorthe,	14 år (senere gift med gårdmand Niels Christian Larsen af Haring)

Johanne, 12 år (senere gift med gårdmand Peder Pedersen af Aarup)

Jens Mathias, 6 år (overtager senere Villerslevgaard)

Ved folketællingen 1850 er alle børnene hjemmefra undtagen Ellen Marie, der nu er 32 år og Jens Mathias, der er 22 år.

De børn, der er flyttet hjemmefra, får i årene fra 1841 til 1851 udbetalt i arv ialt 1400 rigsdaler sølv (Inger 1841: 200 rd, Niels 1844: 400 rd., Lars 1844: 400 rd., Dorthe 1846: 200 rd., Johanne 1851: 200 rd.). Det har formentlig forbindelse med disse forskudsudbetalinger af arv, at Christen i 1846 må låne 600 rigsdaler af proprietær Sørensen til Irup, et lån som får 1. prioritet i ejendommen, og som sønnen Jens Mathias senere overtager.

Christen dør den 10. marts 1853, 74½ år gammel. 3 måneder før har han overdraget Villerslevgaard til den 24-årige søn Jens Mathias. I forbindelse med ejendomsoverdragelsen bestemmes, at Christen og Anne skal have aftægt i ejendommen. I aftægtskontrakten står, at forældrene, så længe de er tilfredse dermed, kan nyde kosten ved Jens Mathias' bord og i øvrigt dele kår med Jens Mathias' familie med hensyn til husly, klæder, lys, varme, vask og øvrige bekvemmeligheder. Hvis imidlertid forældrene ønsker at have deres egen husholdning, skal Jens Mathias præstere: forsvarlig bopæl, sengesteder, sengeklæder, bord, bæk, stole, kakkellovn, stueur, køkken- og bryggersredskaber. Pr. år skal leveres 4 tdr. rug, 8 tdr. byg, 2 pd. humle, 2 skp. salt, 4 pd. ål, 2 ol æg, 4 lpd. fersk flæsk, 2 lpd. smør, 2 lpd. ost, 2 ol sild, 2 ol flynder, 8 pd. talg, 25 karduser tobak, 2 pd. kaffebønner, 2 pd. kandis, 2 pd. cikorie, 100 flasker brændevin, 2 får, 12 pd. købehør, 2 pd. tvist, 2 læs strøsand og i penge 12 rigsdaler. Endvidere 5 ferske torsk om foråret og igen 5 om efteråret, og endelig hver dag hele året 3 potter nymalket mælk.

Hvis aftægtsfolkene skulle vælge egen husholdning, skulle de yderligere til ildebrand have "6 Læs Skudtørv à 50 Snese, 1 Læs Hedetørv à 24 Snese og ½ Læs Lyng, som jeg alt

besørger Skjaaret, røgtet og i tør og god Stand hjemført i sædvanlig Bjergningstid og indbragt og opstablede i Hus i Aftægtsboligen."

4 får skulle i givet fald fodres om vinteren og have græsning om sommeren, og om efteråret skulle leveres fire fede gæs.

Af øvrige tjenester, som aftægtsfolkene skulle nyde, nævnes: Kørsel til og fra mølle, bagning af brød, brygning af øl, vask, fri adgang til gårdens brønd, pleje og opvartning under sygdom og "alderdomstilfælde" samt kørsler til præst, læge og kirke.

Den tid, hvor Jens Mathias har sine forældre på aftægt i gården, bliver begrænset. For faderen bliver det 3 måneder og for moderen 4 år. Såfremt den ved aftægtskontrakten åbnede mulighed for egen husholdning for aftægtsfolkene skulle have været realiseret, skulle det have været med ½ års varsel, så det har kun været muligt for moderens vedkommende.

Det er nærliggende at tro, at moderen har "nydt kosten ved Jens Mathias' bord" og i øvrigt levet sine sidste år som en del af Jens Mathias' familie. Når en lang række af bestemmelserne i aftægtskontrakten er medtaget her, er det imidlertid, fordi disse bestemmelser fortæller lidt om, hvordan man levede på Villerslevgaard (Eskærgaard) omkring midten af forrige århundrede.

"Kirkegaard"

Sydvest for Villerslevgaard ligger nabogården "Kirkegaard" (se det foran medtagne udsnit af Geodætisk Instituts kort). På den tid, vi her omtaler, var der en tæt familiemæssig forbindelse mellem de to gårde.

To af Christen Nielsens børn kommer til at bo på "Kirkegaard". Først Lars, der 1844 nævnes som gårdfæster og med tilnavnet Kirkegaard. Han bliver ejer af gården i 1854, og han har den til 1861, hvor hans søster, Ellen Marie, rykker ind.

Ellen Marie bliver først gift som 34-årig. Ægtemanden er den 59-årige enkemand, gårdmand Søren Pedersen i Lildbjerg. Ef-

ter hans død bliver hun som 42-årig i 1860 gift med den 23-årige Jens Nielsen Søndergaard, en bror til Ane Kirstine Søndergaard. Ane Kirstine er tre år tidligere blevet gift med Ellen Maries bror, Jens Mathias Christensen (se senere).

1861 sker der et mageskifte, idet Lars Christensen Kirkegaard overtager den ejendom (matr.nr. 34 m.fl.), som Ellen Marie har overtaget efter sin første mand, Søren Pedersens død. Ellen Marie og Jens Nielsen Søndergaard overtager så i stedet "Kirkegaard" (matr.nr. 6 a og 14 e).

Ellen Marie og Søren Pedersens datter, Mette Marie, bliver gift med sin fætter, Peder Pedersen, hvis mor er Ellen Maries søster Johanne (se det tidligere anførte uddrag af folketællingen i 1834).

Peder Pedersen og Mette Marie overtager i 1883 "Kirkegaard", og i 1928 overgår den til deres søn Lars Mathias Pedersen. Dennes søn Mads P. Pedersen er i dag ejer af gården.

Oldefar JENS MATHIAS CHRISTENSEN (Ane nr. 8/1, 1828-1891)

I det foregående er omtalt Jens Mathias' overtagelse af Villerslevgaard. Det sker pr. 15. december 1852, og af skødet fremgår, at købesummen er 600 rigsdaler sølv, hvortil kommer, at Jens Mathias påtager sig aftægtsforpligtelser over for forældrene.

Umiddelbart efter at have overtaget gården bliver Jens Mathias den 27. januar 1853 gift med Ane Cathrine, datter af gårdmand Poul Nielsen Kjeldgaard fra Hørsted.

I marts måned mister Jens Mathias sin far, Christen, 74½ år gammel. I december kommer imidlertid en familieførøgelse, idet Jens Mathias og Ane Cathrine får en søn. Der har naturligvis ikke været nogen diskussion om navnet - det måtte være Christen.

Familien på Villerslevgaard består nu af Jens Mathias, Ane Cathrine, deres søn Christen og Jens Mathias' mor Ane, der er 66 år. Ca. 2 år senere (14.9.1855) kommer endnu en søn til verden. Det er min farfar, og han bliver selvfølgelig opkaldt

efter Ane Cathrines far, Poul Kjeldgaard.

Året efter at min farfar er født, kommer endnu et barn til verden i Villerslevgaard, men denne gang går det ikke godt. De nærmere omstændigheder kendes ikke, men på de tider kunne en fødsel være risikabel for både mor og barn. Den 19. december 1856 fødte Ane Cathrine en pige, og hendes tilstand må have været kritisk, idet man skynder sig at få fat i præsten, så hun kan blive døbt. Det sker dagen efter, og den lille pige bliver opkaldt efter sin farmor, Ane.

Det har været nogle tunge dage, familien på Villerslevgaard har været igennem omkring jul og årsskiftet 1856-57. Nytårsdag dør både Jens Mathias' mor og hans lille datter. De dør samme dag, og de bliver begravet samme dag, nemlig den 16. januar. Kun to dage senere dør så også Jens Mathias' kone, Ane Cathrine. Alle familiens kvinder er borte, og Jens Mathias sidder tilbage med sine to drenge, Christen på 3 år samt min farfar Poul, der er godt 1 år.

Jens Mathias, der i en alder af 28 år er blevet enke-mand, finder nu en ny kone. Det er den 21-årige Ane Kirstine Nielsen Søndergaard fra Villerslev, og med hende får han endnu to drenge: Niels Kathrinus (f. 1859) og Andreas Christian (f. 1867).

Efter at Ane Cathrine er død, afholdes skifteforretning med henblik på fastsættelse af Christens og Pouls arv efter deres mor. Gården vurderes ved den lejlighed til 11.000 rigsdaler, og hertil kommer besætning, ind- og udbo, der vurderes til 2.000 rigsdaler, altså ialt 13.000 rigsdaler. På ejendommen hæfter stadig den tidligere omtalte prioritetsgæld på 600 rigsdaler, som Christen Nielsen stiftede i 1846. Foruden denne prioritetsgæld på 600 rigsdaler har Jens Mathias en løs gæld på 2.200 rigsdaler.

De to drenge får hver tildelt en arv efter deres mor på 1.850 rigsdaler (afrundet), hvilket beløb de først får udbetalt mange år senere (de kvitterer for udbetalingen den 9.5.1883).

Jens Mathias gav sine fire sønner en streng opdragelse, og de fik virkelig lov at bestille noget. Samtidig blev i hjemmet lagt vægt på undervisning i almindelige skolefag og i violinspil.

Jens Mathias bliver udnævnt til sognefoged, og ved udøvelsen af dette hverv er det utvivlsomt en fordel for ham, at han er en stor og kraftig mand. Det er naturligvis også en fordel for ham i forbindelse med arbejdet på gården, og det giver ham en hel del prestige på gården og på egnen.

Den store og stærke mand bliver ved 60-årsalderen ramt af sygdom, hvilket må have været et meget hårdt slag for ham. Han er de sidste år lammet i den ene side.

I 1889 afstår Jens Mathias gården til sønnen Niels Katrinus, og Jens Mathias og Ane Kirstine kommer på aftægt. I henhold til aftægtskontrakten skal Niels Katrinus være forpligtet til at opføre et aftægtshus indeholdende dagligstue, soveværelse med to sengesteder, pigekammer med et sengested, køkken med skorsten og ildsted, spisekammer og bryggers samt loftsplads over hele lejligheden. Aftægtskontrakten indeholder en række nærmere bestemmelser om boligens indretning samt om de ting, aftægtsfolkene skal have til den daglige husholdning (mælk, korn m.m.). 10 gange om året skal aftægtsfolkene have ret til befordring med "rejsefjedervogn" med 2 heste, dog ikke længere end 2 mil fra hjemmet. Aftægtens kapitalværdi ansættes til 3.500 kr.

To år efter at være gået på aftægt dør Jens Mathias, 63 år gammel. Ane Kirstine overlever ham i 6 år.

I de tidligere omtalte "Erindringer" nedskrevet af Jens Mathias Katrinus Jensen er en omtale af hans farfar, og den gengives i det følgende:

Uddrag af "Erindringer":

"Min Farfar var Sognefoged og mer end almindelig bekendt for sin store og kraftige Legemsbygning. Han var 72 Tm. høj og vejede normalt 265 Pund. Min Far har set ham bære en Byrde paa 600 Pund.

Om Aarsagen til hans mange Kræfter har jeg hørt fortælle en Krønike. Et Par lange Bøsseskud Vest for Gaarden ligger en stor Kæmpehøj som almindelig kaldes "Baunehøj".

I Villerslev Sogn var der paa den Tid mange Delirister - Folk, der til Stadighed var halvt afsindige og forkvalede af Druk.

Jens Mathias Christensen (1828-1891)

Det var Hverdagsbegivenheder, at de - snart en og snart en anden - mødte op hos Sognefogeden med Beklagelser og Besværinger i alle mulige og umulige Retninger. Næsten hele Tiden var han i Funktion, og naar Dagen ikke forslog, maatte en Del af Natten gaa med.

En sen Aften efter en tilendebragt "Rekognoscering", red han paa sin Hest netop forbi nævnte Baunehøj paa Hjemturen, og pludselig ser han til sin store Forbavselse, at Højen staar på fire glødende Ildsøjler, og inde fra Højen lød der Violinmusik og Fløjtespil ud til ham. Højfolkene holdt Gilde. - Ud fra Højen kom saa selve Højmanden med et stort Fad dejlig Grød med en stor Grødske i. Sognefogden skulde have en Skefuld Grød - naturligvis. - Da han med Velbehag havde spist to Skefulde, mærkede han nok, at det var noget med Kraft i og kunde godt tænke sig en til, men Højmanden sagde Stop. Nu maatte han ikke faa mere Grød, for saa vilde han blive ligesidet med Højmanden i Kræfter, og det gik ikke an. Straks var Højmanden borte, og Højen stod atter i sin vante Skikkelse, - og Rytteren red hjem.

Jeg indestaar ikke for Rigtigheden af, hvad denne Krønike fortæller. Men at han var en Mand med usædvanlige Kræfter fortæller min Mor om.

Hun har selv været Øjenvidne til Episoden. Min Morfar, Laurits Jensen Gammelgaard, boede i "Vangsgaard" i Sognet ikke langt fra Eskjergaard, og han var almindelig kendt for at have gode, jyske Heste. En Dag da Karlen skulde mønstre en stor, stærk 3-aars Hest for en Opkøber, løb Hesten fra ham ude i Gaarden og løb ud i Retning mod Indkørslen fra Vejen. I samme Øjeblik kommer Sognefogeden ind i Gaarden og griber med et Kæmpetag Hesten i Grimen og sætter den baglæns i Jorden med en saadan Kraft, at alle fire Ben stak lige frem under den.

Ved en anden Lejlighed under en heftig Storm, som allerede havde brudt Hul i Staldmuren, beordrede han sine store Sønner ud for at sætte Døren til Vognporten for det fremkomne Hul. Men end ikke ved fælles Hjælp kunde de i den stærke Storm magte at bære Portdøren over Gaardspladsen. Gamlingen blev ærgerlig og skubbede Sønnerne væk, greb selv Portdøren, og nu skulde det Hul snart være dækket, men nej, - ogsaa han maatte give efter for Naturkræfterne og give Slip paa Portdøren. Saa bed han Tønderne sammen, greb atter Porten, men Vinden var igen stærkere end beregnet og Porten blev igen slynget fra ham, men denne Gang stod han med et Portbræt i hver Haand!

En Dag efter en Køretur til Gudnæsstrand Købmandshandel kom han hjem med bl.a. et Stykke nyt, flot Manillareb - det var en Sjældenhed dengang - som var bestemt til en ny Enspændertømme. En stor fuldvoksen Karl tog imod

Køretøjet, og da han erfarede, hvad Rebet skulde anvendes til, griber han sin Lommekniv for at gøre Tømmen færdig til Brug og deler Rebet i to Dele. Dette var imidlertid ikke Husherrens Mening, og øjeblikkelig fik Karlen en Næve med en saadan Kraft, at han slyngede flere Gange rundt paa Gaardspladsen.

Da en Daglejer erfarede det forefaldne og spurgte Karlen, hvorfor Sognefogden havde slaaet saa haardt, svarede han, at det gjorde han, fordi det skulde gøre ondt, - og det gjorde det Satan-lyne-og tordne-ham ogsaa!-

Usædvanlige Kræfter var der altsaa i ham.

Naar han røg Tobak stoppede han sin gamle sølvbeslagne Merskummer halvtfuld af Skraatobak og fyldte saa til med Røgtobak. Naar han saa havde "ryget ud" fyldte han igen paa med Røgtobak uden først at kradse ud, og efter igen en Omgang Røg kradsede han det hele ud, samlede Asken sammen, og tog den Sous, der havde samlet sig i Kanden, hældte den oven paa Asken, rørte det hele sammen og havde saa en herlig lille Skraa til Slut.

Det er blevet mig fortalt, at han i en Periode var temmelig slem til at "pimpe" i den gamle danske Kornbrændevin, - bl. andet. Var fuld meget af Tiden og det var ved at tage Overhaand for ham. Strenge Tider var der, og stor Uheld havde han med Besætningen. Min Far fortæller, at de i Løbet af et Aar forliste 18 Kreaturer paa Gaarden. Men Drikkeriet gjorde jo ikke Sagerne bedre. Tværtimod.

Saa viser det sig, at Manden ogsaa var udrustet med Kresfølelse og Vilje - ogsaa i denne Sag.

En Dag - en Søndag - paa Kirkegaarden hørte han et Par af Sognets gode Mænd med Ryggen vendt imod ham samtale om hans prekære drikfældige Tilbøjeligheder, og de uheldige Følger det vilde ende med. Efter Gudstjenesten gik han hjem og omfavnede sin prægtige, ferme og smukke Hustru - og de græd begge.

Efter den Dag drak han ikke mere Spiritus. -

Han havde fire Børn, alle Sønner. To med sin første Hustru - Ane Kattrine Kjeldgaard - og to med sin anden Hustru - Ane Kirstine Søndergaard.

Disse fire Knægte havde en ikke ringe Respekt for deres Kæmpe af en Far. Selv var de velvoksne, særlig de to yngste - men ingen kunde nær staa Maal med Faderen. Energisk, hidsig, opfarende og undertiden hensynsløs kunde han være overfor dem. Klø vankede der ikke saa sjældent, og naar han talte højt rystede de formelig som Espeløv. I en Alder af 18 Aar skulde min Far have haft en legemlig Revselse, men da sagde han til den gamle Viking,

at nu var alt Slut, hvis det skete. Gamlingen saa vist paa ham - og slap.

Slide som Bæster skulde de om Dagen, og om Aftenen maatte de sno Simer til Tækning og Kornbinding, lave Tøjr, Tøjrpæle og Grimer til Faar og Kreaturer, Skagler til Seletøjet o.s.v., kun naar der kom fremmede - Gæster - blev de fritaget. Saa kom Gammeløllet og Kortene frem.

Men en meget god Oplæring og Opdragelse fik de alligevel. Meget af Barndoms- og Ungdomstiden holdtes der Huslærer i Hjemmet. Regning, Skrivning, Læsning, Sang og Musik oplærtes de dagligt i. En usædvanlig Haandskrift kunde de alle præstere - især de to yngste. Den yngste blev senere Skolelærer med en meget fin Afgangseksamen, skønt han dog kun dumpede ind paa Ranum Seminarium som den sidste paa Holdet. Efterhaanden som Sønnerne voksede til, og de alle artede sig vel, blev Forholdet mellem dem og Faderen langt bedre.

Den sidste Del af Faderens Levetid gik han med en Lammelse i den ene Side - vissen, - kaldte de det dengang -. Han kunde tabe baade Kæp og Træsko uden at sanse det, og efterhaanden blev han hurtig affældig og døde i en forholdsvis ung Alder, 63 Aar gammel. Det var - saavidt jeg husker rigtigt - om Sommeren Aaret 1891."

KJELDGAARD I HØRSTED

Kjeldgaard ligger i det lille bysamfund Hørsted nær ved kirke og skole, således som det fremgår af Geodætisk Instituts kort. Hvad skolen angår må vi dog bemærke, at skolebygningen endnu står på det sted, hvor der har været skole i mere end 150 år, men skolen er nu nedlagt.

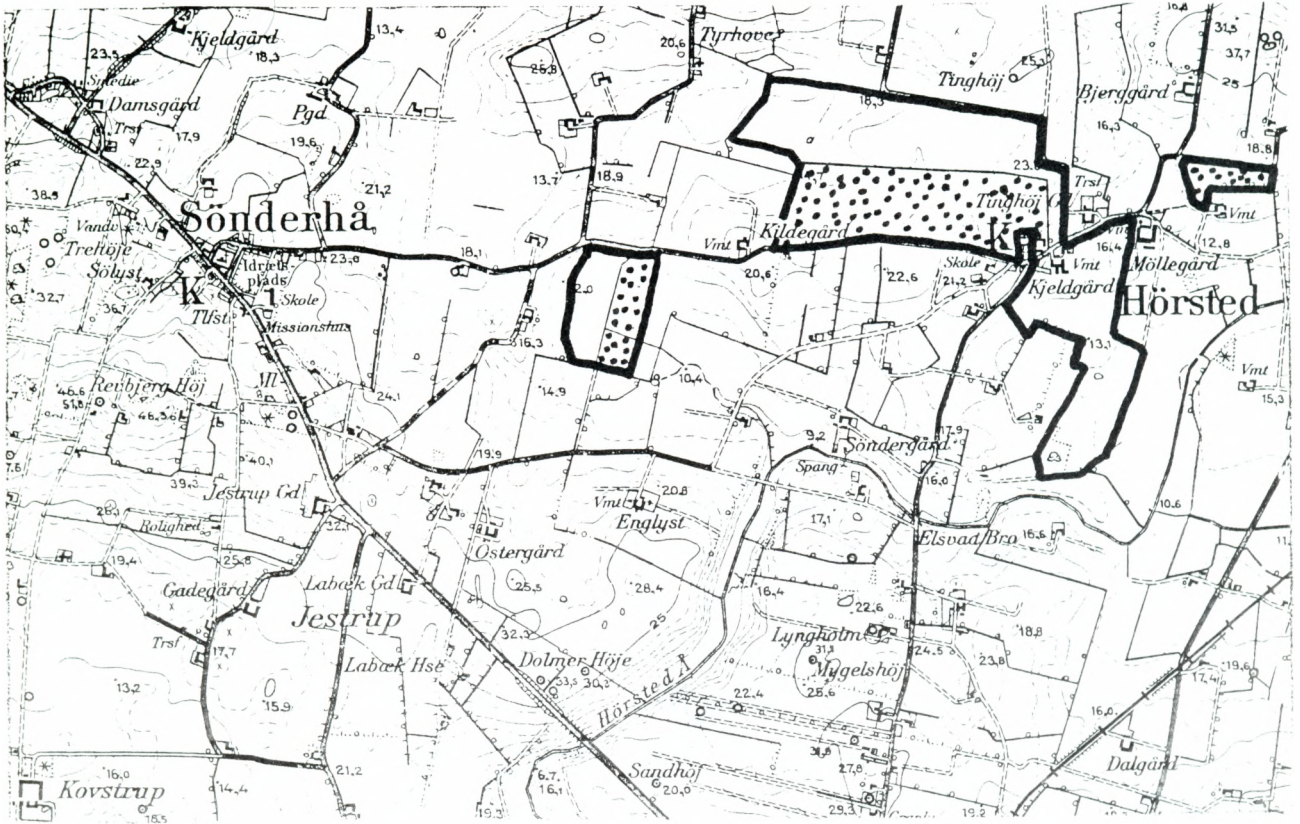
Som det er vist på kortet, har gården arealer både nord og syd for byen, og hertil kommer en parcel, der ligger adskilt fra den øvrige jord ca. 1,5 km vest for gården.

Ca. 1 km vest for Hørsted kirke ligger den gård, der på Geodætisk Instituts kort er benævnt "Kildegård". Denne gård (matr. nr. 10 a, Hørsted) var oprindeligt en fæstegård under Kovstrup hovedgård (se kortet). Min tip-tip-oldefar Niels Poulsen Kjeldgaard var fæster af gården indtil 1819, hvor hans søn Poul Nielsen, min tip-oldefar, overtager fæstet.

Vilkårene for at have gården i fæste er, at der hvert år som landgilde skal leveres 3 tdr. og 4 skp. byg samt forrettes hoveri. Hoveriet omfatter bl.a., at fæstebonden skal pløje, så, harve, høste og indbringe i laden $\frac{1}{2}$ ager til rug, $\frac{1}{4}$ part ager til byg, $\frac{1}{2}$ ager til havre, der ikke må overstige 6 skp. rugsæd, $3\frac{1}{2}$ skp. bygsæd, 8 skp. havresæd, strøget mål. Herudover skal bjerges hø (et engskifte til 1 dags slet), hjemføres tørv (5 læs), forrettes rejser med korn fra hovedgården og hentes materialer til samme efter omgang.

I godsets hoveriprotokol for årene 1820-25 er anført optegnelser om forrettet hoveri, herunder om de rejser med korn, som Poul Nielsen Kjeldgaard foretager for godset. I 1820 må han således den 18. februar foretage en rejse på $2\frac{1}{2}$ mil fra Kovstrup til Thisted og den 16. marts en rejse på 1 mil fra Kovstrup til Øland.

I 1829 fraskilles bøndergodset fra Kovstrup hovedgård. Af fæstegårdens ("Kildegård"'s) tilliggende overtager Poul Nielsen Kjeldgaard kun en enkelt parcel, nemlig den før omtalte parcel (matr.nr. 10 c, Hørsted) 1,5 km vest for den nuværende "Kjeldgaard". Ejendommen "Kjeldgaard" køber Poul i 1829 af selvejergårdmand Niels Nielsen Overgaard for 1200 "rigsdaler

Udsnit af Geodætisk Instituts kort 1:25.000

I billedets øverste venstre hjørne ses Hørsted kirke, forneden "Kjeldgaard" og imellem disse "Kirkegaard". Begge gårde ejes i dag af Poul Christian Kjeldgaard (foto 1983).

rede sølv", som straks skal betales.

Udover købesummen skal sælgeren, der agter at opføre et hus i byen, have ret til at grave 10 læs skudtørv i den solgte gårds tørvemose, ligesom han skal have ret til at blive boende i gårdens "østerhus", indtil han med håndværkeres hjælp har fået dette hus flyttet til en hertil erhvervet parcel.

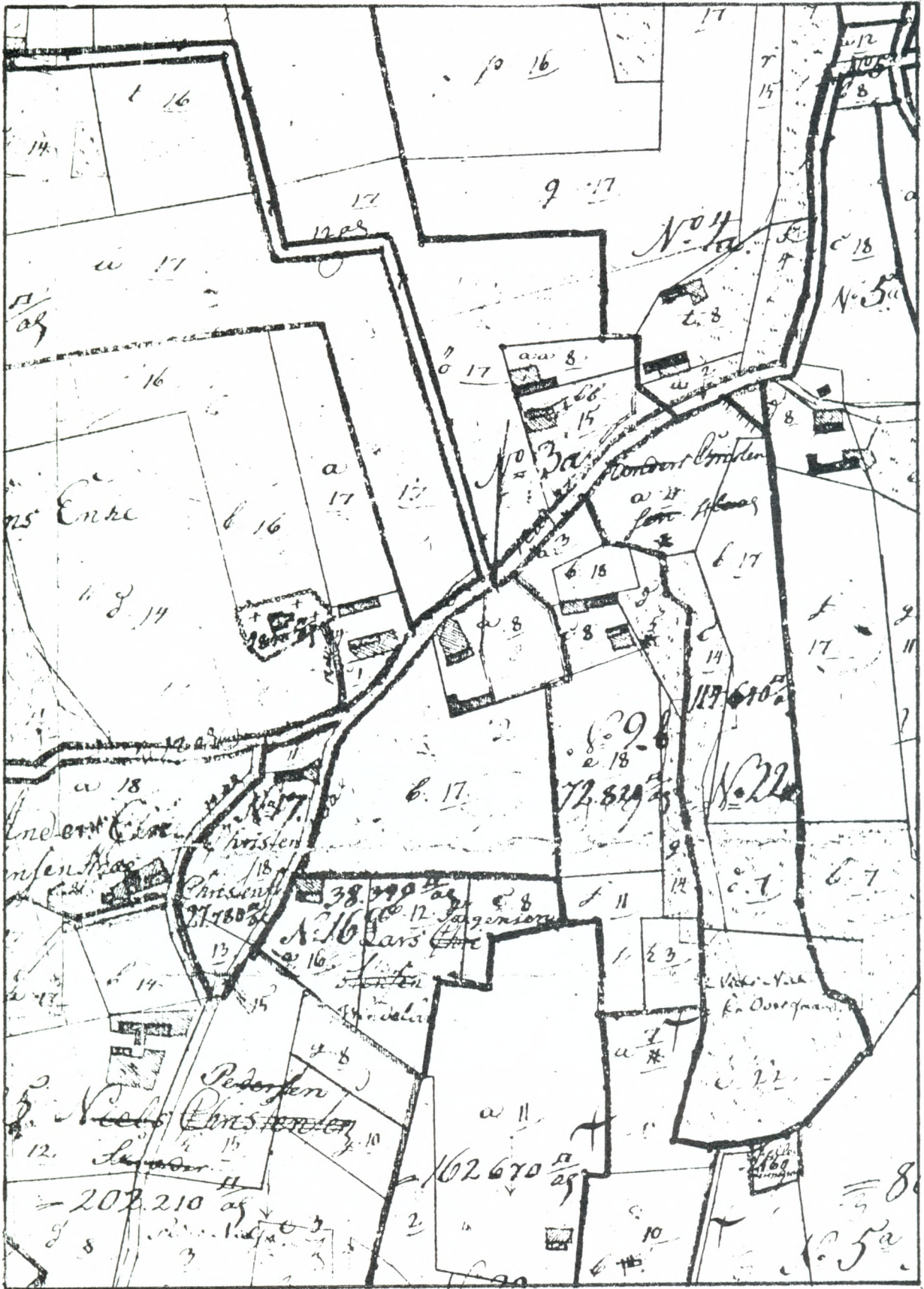
Set med vore dages øjne ser det jo umiddelbart mærkeligt ud, at det kan betale sig at flytte et hus, men man må tænke på den tids enkle byggemåde (lerklinet bindingsværk) og billige arbejdskraft.

"Kjeldgaard" kommer altså i slægtens eje i 1829. I den forbindelse bemærker vi, at det er gården, der får navn efter den nye ejers familienavn, og ikke omvendt. Allerede Pouls far Niels Poulsen brugte familienavnet Kjeldgaard, og navnet var også udbredt til andre på egnen. Det er vel sandsynligt, at navnet oprindelig hidrører fra navnet på den før omtalte fæstegård "Kildegaard".

Af det her medtagne udsnit af ældste, originale matrikelkort fremgår grundrids af "Kjeldgaards" bygninger på den tid, hvor Poul Nielsen Kjeldgaard ejede gården. Placeringen af bygningerne er som i dag, men derimod er nok intet af de oprindelige bygninger tilbage. Et nyt stuehus blev opført i 1874, mens fornyelse af avlsbygninger formentlig er sket i flere omgange.

Ved besøg på gården i dag er det bl.a. interessant at bese hestestalden, der stadig er indrettet som sådan. Der er ingen heste - men med lidt fantasi kan man forestille sig den særlige atmosfære fra gamle dage med heste bundet op i alle staldens mange båse.

Vi vender tilbage til Poul Nielsen Kjeldgaard. Han dør i december 1853, og det bliver den tredieældste søn Jens, der overtager gården. Der mangler en kone til gården, men hende finder man så i Ane Cathrine, datter af Poul Hove til Koldbygaard. Fem måneder efter faderens død bliver den 20-årige Jens gift med den 22-årige Ane Cathrine. Ane Cathrines mor er Jens' gudmoder, så de to unge og deres familier må have kendt hinanden godt.

Udsnit af ældste, originale matrikelkort for Hørsted sogn
(Matrikeldirektoratet)

Jens Poulsen Kjeldgaard (1833-1904) afstår i 1890 gården til sønnen Poul Hove Jensen Kjeldgaard (1858-1934). Gården går herefter videre fra far til søn, og vi kan for tiden siden erhvervelsen af gården opstille følgende række af ejere

1. Poul Nielsen Kjeldgaard (1791-1853)	fra 1829
2. Jens Poulsen Kjeldgaard (1833-1904)	" 1854
3. Poul Hove Jensen Kjeldgaard (1858-1934)	" 1890
4. Poul Christian Kjeldgaard, f. 1896	" 1934
5. Poul Hove Kjeldgaard (1931-1976)	" 1972
6. Karen Elisabeth Kjeldgaard (Poul Hove Kjeldgaards enke)	" 1976
7. Poul Christian Kjeldgaard, f. 1957	" 1984

De fire første i rækken var alle sognefogder.

I efteråret 1984 besøgte jeg den nuværende ejer af "Kjeldgaard", Poul Christian Kjeldgaard, hans kone og 2 børn (Tina 6 år og Bente knap 2 år). Familien bor ikke i "Kjeldgaard" men i den gård, der ligger imellem denne gård og Hørsted kirke. Poul ejer også sidstnævnte gård, hvis jorder - vist med prikket signatur på udsnittet af Geodætisk Instituts kort - ligger bekvemt i forhold til "Kjeldgaard"'s jorder. Det samlede areal for de to gårde er på 81 ha, hvoraf de 51 ha hører til "Kjeldgaard".

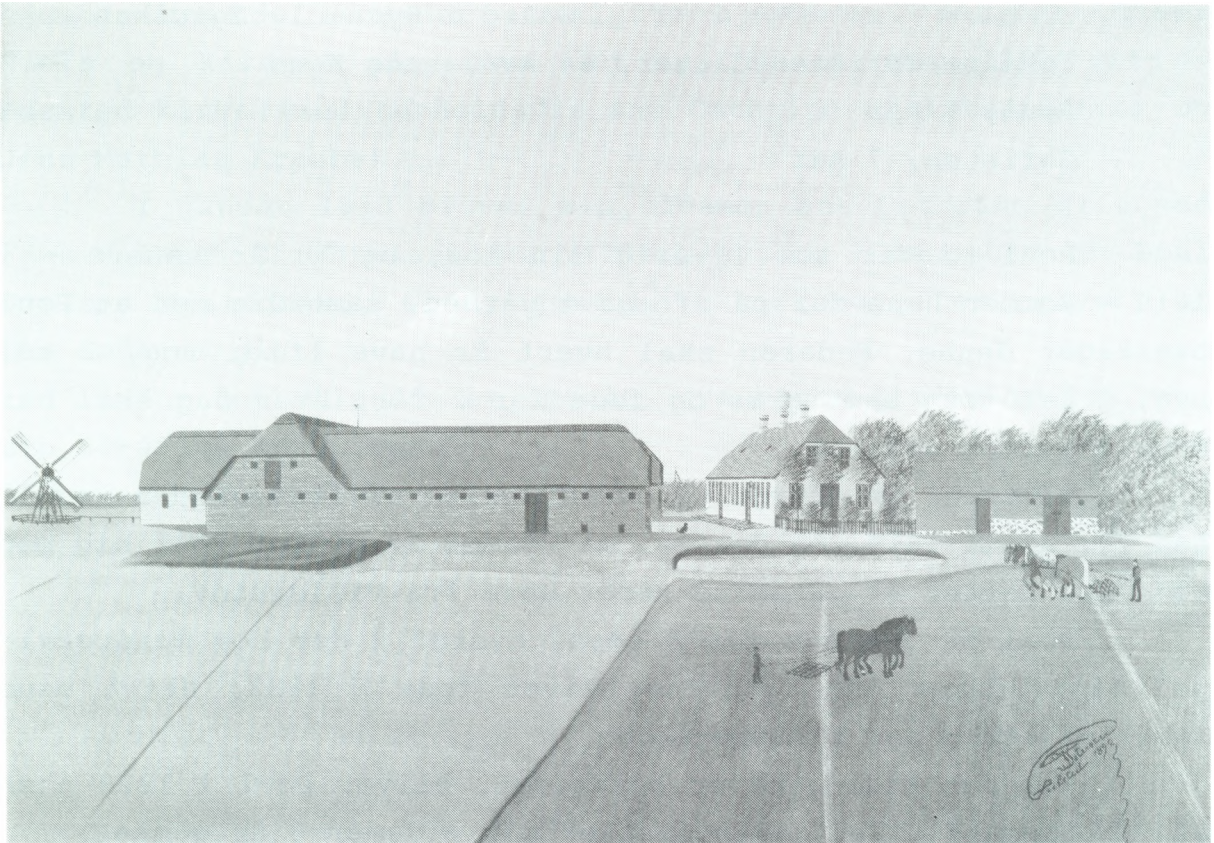
I stuehuset til "Kjeldgaard" bor Pouls mor. Hans far døde i 1976 kun 45 år gammel. Hans farfar - nr. 4 i ovennævnte ejerrække - bor nu i Snedsted, rask og åndsfrisk trods de mange år.

Ved besøget hos den nuværende ejer af "Kjeldgaard" fik jeg lejlighed til at se en gammel bibel trykt i år 1633. Den bærer påtegning om at være gået i arv fra far til søn. Nr. 1 i ovennævnte ejerrække, Poul Nielsen Kjeldgaard, har således indført, at han er født i Hørsted den 8. august 1792, og at han har arvet biblen efter sin fader. Har biblen mon været i familiens eje også flere generationer tilbage, men har disse bare ikke haft tradition for at skrive i biblen, eller ikke været tilstrækkelig fortrolige med at skrive? I 1700-årene var

det ikke almindeligt, at den jævne bonde var fortrolig med at læse og skrive.

Nummer 3 i den foran anførte ejerrække, Poul Hove Jensen Kjeldgaard, var gift med Inger Marie Mogensen Harkjær fra nabogården Hørsted Møllegaard. Om slægten Harkjær er skrevet en slægtsbog, som altså på grund af nævnte giftermål også omfatter oplysninger om medlemmer af Kjeldgaard-slægten (Slægtsbog udarbejdet af Dansk Slægtsforskning, Fredericia 1961).

"Kjeldgaard" efter ombygning 1874
fotografi af maleri udført af J.
Petersen 1893 (maleren er den sam-
me, som året efter maler Villerslev-
gaard - se side 13).

Tipoldefar POUL NIELSEN KJELDGAARD (Ane nr. 16/3, 1792-1853)

Poul Nielsen Kjeldgaard er født i den allerede omtalte fæstegård under Koustrup. Faderen Niels Poulsen Kjeldgaard var foruden at være fæstebonde også ejer af en mindre ejendom i Hørsted (nuværende matr.nr. 21, Hørsted). Han omtales derfor i folketællingslisten fra 1801 både som husmand og forpagter af en gård. I folketællingslisten er familien angivet således:

Niels Kjeldgaard, 43 Aar, Husmand og Forpagter af en
Gaard i Byen. 1. Ægteskab
Johanne Christensdatter, 44 Aar, hans Kone
Poul, 9 Aar
Christen, 7 Aar

Poul mister som 17-årig sin mor, og 10 år senere - i 1819 - kommer hans far på aftægt i gården, samtidig med at Poul overtager denne. Faderen skal hvert år have 1 td. rug, 2 td. byg, 2 læs tørv samt græs og føde for 2 får. Hver dag skal han have 2 potter sødmælk.

Kontrakt om aftægt og overdragelse af fæstegården indgås den 10. april 1819, og den 20. maj samme år gifter Poul sig med Johanne, datter af gårdmand Peder Hove fra Villerslev.

Poul og Johanne får 8 børn, hvoraf 2 dør som mindreårige. Min oldemor Ane Cathrine bliver født i 1823, altså mens familien endnu bor i fæstegården.

Som det tidligere er beskrevet, bliver Poul i 1829 ejer af "Kjeldgaard". Ved flytningen er min oldemor 6 år gammel.

Ved folketællingen i 1834 er familien opført således:

Poul Nielsen Kjeldgaard, 42 Aar, Gaardmand og Sognefoged
Johanne Pedersdatter, 46 Aar, hans Kone

Deres børn:

Johanne Marie	14 Aar
Ane Cathrine	11 "

Niels	10	"
Peder	7	"
Kirsten	5	"
Jens	1	"

Tjenestefolk:

Mads Christensen,	22	Aar
Maren Christensdatter	24	"

Pouls far er død året før, 78 år gammel.

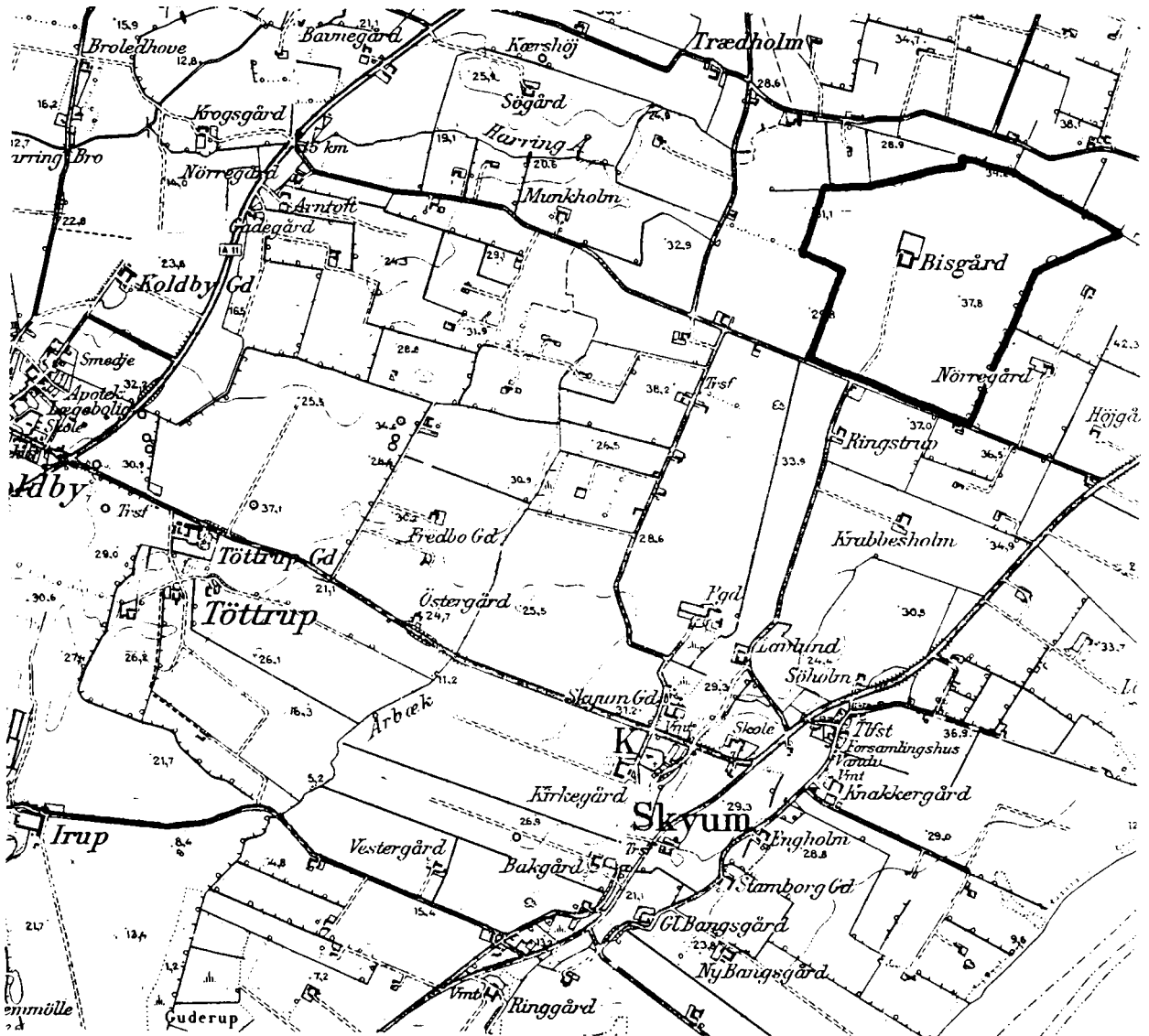
1849 mister Poul sin kone. Endnu er de fleste af børnene hjemme, men de begynder at flytte hjemmefra. Således bliver Niels og Kirsten på samme dag den 3. oktober 1852 gift i Hørsted kirke (med henholdsvis Ane Cathrine Christensdatter og Jens Mathias Krabbe).

I januar 1853 bliver min oldemor Ane Cathrine gift med Jens Mathias Christensen fra Villerslev, og i december dør Poul Nielsen Kjeldgaard, 61 år gammel. I kirkebogen er oplyst, at han døde af gigt.

Som det allerede er omtalt, overtages gården af den yngste 20-årige søn, Jens.

BISGAARD I SKYUM

Bisgaard er beliggende ca. 2 km nord for landsbyen Skyum, således som det fremgår af udsnittet af Geodætisk Instituts kort. Kortet viser forholdene, som de er i dag, og Bisgaards nuværende grænser er indtegnede. På kortet kan man også finde herregården Irup, der omtales senere.

Udsnit af Geodætisk Instituts kort 1:25.000 med indtegnede grænser for Bisgaard.

Foruden Geodætisk Instituts kort er gengivet et udsnit af ældre, originalt matrikelkort, der beror i Matrikelarkivet. Af dette kort fremgår Bisgaards grænser efter udskiftningen i Skyum sogn, der foregik ved år 1800. Ved udskiftningen samledes Bisgaards jorder til eet sammenhængende areal.

Forud for udskiftningen havde landinspektør Emanuel Torm opmålt agre, sige (fugtige lavninger, hvor der ikke kan dyrkes korn), kær, hedestykker, fælleder m.v. I landinspektørens protokol er angivet marknavnene på de arealer, der helt eller delvis tildeles Bisgaard. De samme marknavne kan vi genfinde på kortet: Holmer, Bjerre Agre, Støllerhou, Vermel, Korsholm, Agre, Vester Landgjeld, Nør Landgjeld, Sønder Landgjeld, Kallehov, Dyrholm, Kalvgaards Kjer, Moes Kjer m.fl. Det bemærkes, at jordtilliggendet til Bisgaard siden udskiftningen er blevet formindsket, hvilket ses ved sammenligning med Geodætisk Instituts kort.

Af det gamle kort fremgår, at gårdens bygninger er beliggende samme sted som nu omtrent midt på arealet. Det ses dog, at bygningerne alene omfattede to parallelle længer.

Af håndbogsværket "Danmarks Større Gaarde" fremgår, at det samlede areal udgør 110 tdr. land (60½ ha), hvoraf 2 tdr. land (1 ha) er have og gårdsplads. I nævnte håndbogsværk er angivet, at gården i sin tid har hørt under Børglum bispestol, og at den da var betydeligt større. Vedrørende forbindelsen til Børglum bispestol bemærkes følgende:

Det ligger i navnet, at gården i sin tid har tilhørt et bispesæde, idet Bis- er en forkortelse af Bisp (se: C.F. Jensen: De gamle stednavne i Thisted amt og Øster Han Herred). I forbindelse med udarbejdelse af denne slægtshistorie er ikke undersøgt ejendomsforholdene for Bisgaard længere tilbage end 1788, hvor gården er en fæstegård under Irup gods. Men Irup var i 1449 i Børglumbispens eje (se: "Danmarks Slotte og Herregårde"). I ovennævnte år 1788 er Poul (Pedersen) Taarsted fæster af Bisgaard, og først senere rykker den første mand af min slægt ind i gården. Det er Peder Christensen Helligsø, der først bliver fæster af gården, men i 1801 selvejer. Han betaler til ejeren af Irup hovedgård, A. Sørensen, 1220 rigsdaler for

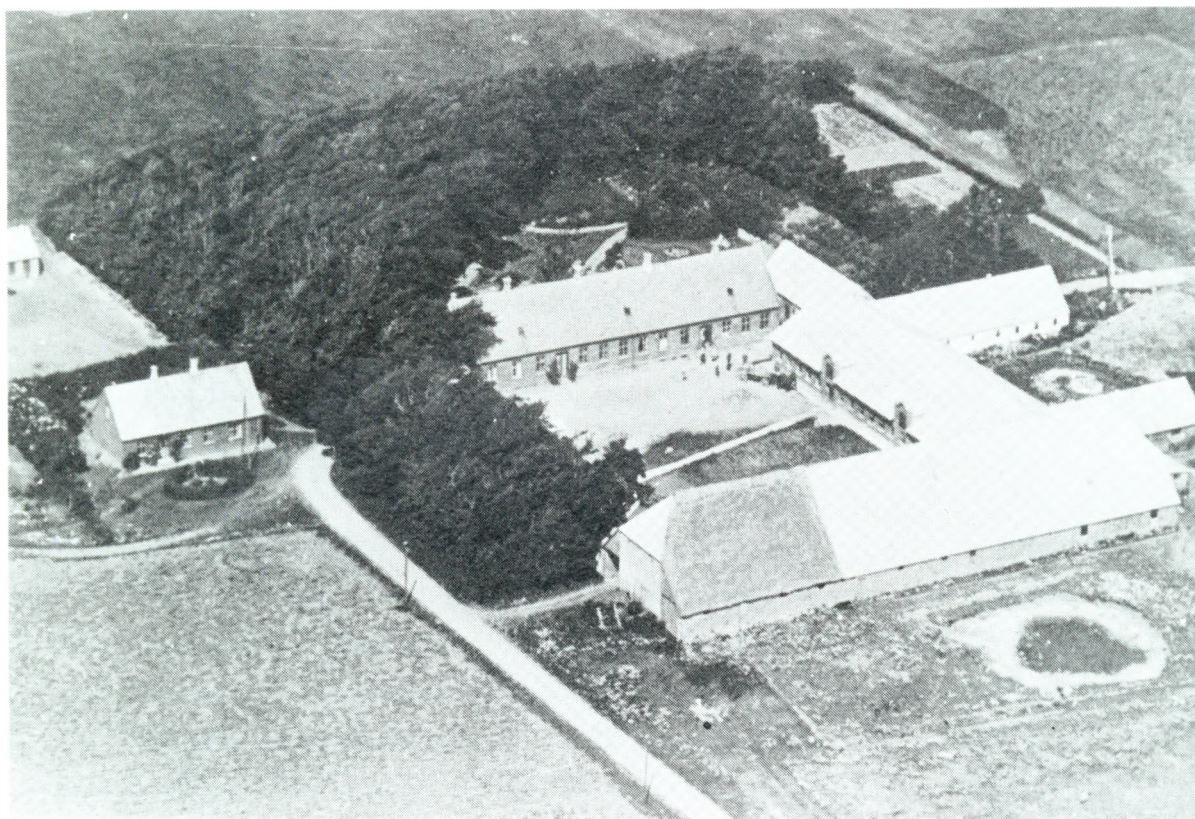

overtagelse af gården til selveje.

Ved Peder Helligsø's død 1823 overgår gården til hans enke, Ane Kathrine, og derefter indtræder den yngste søn, Christen Bisgaard, som ejer. Efter Christens død i 1863 ejer sønnerne Johan Peder og Niels en tid gården i fællesskab, men det ender med, at Niels i 1867 bliver eneejer.

Niels Bisgaard er ejer af gården indtil 1915, hvor han overdrager den til sønnen Christen Bisgaard. Han har så gården, indtil han dør, og hans enke overtager gården (1948). I 1952 overtages gården af sønnen Kristen Nielsen Bisgaard, den nuværende ejer og nr. 5 i fader-søn-rækken begyndende med Peder Helligsø. Ved besøg på Bisgaard d. 8. oktober 1985 fik jeg oplyst, at Kristen Bisgaards kone, Inger, er af Kjeldgaard-slægten. Hendes mormor var Johanne Kjeldgaard, født 1856 på gården "Kjeldgaard" i Hørsted.

Luftfoto af Bisgaard

Det medtagne luftfotografi af Bisgaard viser så nogenlunde, hvordan gården har set ud siden bygningen af nyt stuehus

i 1885. Billedet er taget omkring 1930, og til venstre ses en aftægtsbolig, der senere er fjernet. Vi har ikke noget billede, der viser, hvordan gården så ud før 1885, men vi må regne med, at der har været tale om hvidkalkede bindingsværksbygninger. Som allerede nævnt var der dengang ikke tale om 4 længer, men kun 2, der var beliggende parallelt med hinanden.

I den efterfølgende omtale af slægten fra Bisgaard er forholdene vedrørende gården yderligere omtalt.

Oldefar CHRISTEN PEDERSEN (HELLIGSØ) BISGAARD (Ane nr. 8/3, 1800-1863) og hans forældre

Christen er født i Skyum Bisgaard i år 1800. Hans far er da 38 år, hans mor 42 år, og der er flere ældre søskende.

Samme år, som Christen bliver født, bliver hans far, Peder Christensen Helligsø (ane nr. 16/5), ejer af den gård, som han tidligere har haft i fæste. For gården betaler han til godsejeren på Irup 1220 rigsdaler, og han må for at klare dette låne 900 rigsdaler af Den almindelige Enkekasse. Bisgaard er en ret stor gård med 8 tdr. hartkorn, og herudover ejer Peder Helligsø yderligere jordparceller, herunder en parcel på 1 tdr. hartkorn erhvervet 1794 af ejeren af godset Øland, Christian Lassen Winther.

Ved folketællingen i 1801 bor på gården:

Peder Christensen (<u>ane nr. 16/5</u>),	39 år
Ane Cathrine Pedersdatter (<u>ane nr. 16/6</u>),	43 "

Deres børn:

Maren	12 år
Christen	9 "
Peder	7 "
Anders	4 "
Christen (<u>ane nr. 8/3</u>)	1 "

Tjenestefolk:

Niels Jensen,	27 år, ugift
Christen Jensen,	25 " , gift 1. gang
Anna Christensdatter,	21 " , ugift
Karen Sørensdatter,	28 " , ugift

Peder Christensen Helligsø er den første selvejer på Bisgaard. Han er ikke i det gennemgåede arkivmateriale omtalt med navnet Bisgaard. Først med hans søn - min oldefar Christensen Pedersen - fortrænges Helligsø efterhånden af det nye

familienavn Bisgaard.

Efter at være blevet selvejer fortsætter Peder Helligsø den økonomiske fremgang, og ved hans død i 1823 er der ganske betydelige værdier i boet. På baggrund af skifterettens optegnelser kan vi få et kig ind i gårdens bygninger. Det er den gård, hvor min oldefar lever hele sit liv.

Stuehuset har ligget i retning vest-øst. I den østlige ende har vi de rum, der især bruges til daglig: dagligstue med kakkelovn og køkken med åbent ildsted. I forbindelse med køkkenet ligger følgende rum: spisekammer, ølkammer og malerum. Endvidere ligger pigekammeret ved køkkenet.

Bevæger vi os fra køkkenet mod vest gennem opholdsstuen, må vi regne med at træffe på de øvrige rum i følgende rækkefølge: storstue, vesterstue og endelig søndre og nordre gæstekammer. I disse sidste rum er der ingen kakkelovn til opvarmning.

I begge gæstekamrene er der faste sengesteder, veludstyrede med sengetøj. Sengetøj finder vi også i vesterstuen og storstuen. De nævnte fire rum bruges i øvrigt i nogen grad som opbevaringsrum for kister med beklædningsgenstande, duge, tøj m.m. I storstuen er der et klædeskab med den afdøde husbonds tøj, der bl.a. omfatter kjoler (4 stk.), veste, bukser, trøjer, strømper m.m.

Servering i storstuen kunne nok finde sted. Vi finder her thepote og 8 par kopper samt tallerkener og ølkrus. Af andre ting nævnes 2 spejle, et par lysestager og 3 skilderier.

De forannævnte rum bruges nok ikke så meget til daglig. Det gør derimod den med kakkelovn forsynede dagligstue. Her er flere møbler end i de andre rum, og her er mange ting, der bruges i det daglige: Gårdens ur ("viserværk i hus"), barberkniv og spejl, messingstrygejern og lysestager. Der er knive og gafler, flasker og glas (også vinglas) og en ølpotte samt andet service og husgeråd. I skænken findes en sølvsukkerklemme og 6 sølvteskeer. Der er en huspostil og nogle andre bøger samt et dambrædt.

Service og husgeråd findes i øvrigt i spisekammeret, hvor der blandt andet er 42 tallerkener (formentlig af træ), 5 tintallerkener, 1 kobberkedel, 8 potter og 1 pottemål og 1

jernpande.

I ølkammeret findes naturligvis øltønde, ølanker, men her er også lidt forskellige ting så som tallerkener, flødebøtte, kaffekværn, garnvinde og et par bukser.

I køkkenet er der mange ting, blandt andet kobberkedler, jerngryder, kobberpande, hakkebræt, kar, baljer, tønde, kerne, anker, skammel og kostole.

I malerummet findes kværne, solde og trug, og herudover en række forskellige ting, herunder lagner, sække, fåreskind, kalkbørster og en stige.

På loftet opbevares mange ting, hvoraf her nævnes: 2 tønder, 1 kiste, 1 fyrrekar, 5 gryder, 13 sække, 1 gammel vugge, 6 høleer, 2 sæt lædertøj, 1 spinderok og 1 gammel sadde.

Pigekammeret ligger som allerede nævnt i stuehuset i nærheden af køkkenet. I pigekammeret er der et fast sengested med sengetøj til 2 tjenestepiger.

Karlekammeret ligger ved siden af stalden. Her er på et sengested 1 overdyne, 1 underdyne og 3 hovedpuder og i en anden seng 1 overdyne, 1 underdyne og 2 hovedpuder.

I hestestalden er der 6 heste og 1 føl. I kostalden er der 16 stude, 8 køer, 2 kvier, 2 ungnødde (ungkvæg) og 6 studekalve.

I vognhuset er der 24 får, en so og 2 grise samt i øvrigt forskellige vogne (5 ialt), en kane samt gårdens landbrugsredskaber. Blandt landbrugsredskaberne nævnes plov, harver (4 ialt) og tromle. Ved vognhuset har lænkehunden fået tildelt sin plads og sin rolle med at holde uønskede gæster borte.

Skifteretten vurderer, at den samlede værdi af ind- og udbo er 1068 rd. Hertil kommer værdien af faste ejendomme, der vurderes til 2.100 rd. samt 6 obligationer til en samlet værdi af 1510 rigsdaler sølv.

Skifteforvalterens besøg på Bisgaard, hvor ind- og udbo blev registreret, fandt sted den 18. november 1823. Et halvt år senere - den 24. juni 1824 - holdtes den afsluttende forretning hos skifteforvalteren, overauditør Fischer på Vestervigkloster. Til forretningen var indkaldt enken, den 67-årige Ane Kathrine,

sammen med sine tre voksne sønner, Christen der er gårdmand i Hassing, og de to yngre, Anders og Christen. Den sidstnævnte Christen er min oldefar, og han bærer til forskel fra sin storebror Christen efternavnet Helligsø.

Ane Kathrine redegør for, at der udover det i november registrerede er yderligere udestående fordringer svarende til 437 rigsdaler sølv. Til den ældste søn er udbetalt 800 rigsdaler sølv, og til sønnen Anders 320 rigsdaler sølv. Endvidere har den nu afdøde datter Maren i sin tid ved sit giftermål med Mads Tølbøl modtaget udstyr m.m. svarende til 1500 rigsdaler sølv. Boets værdi kan nu opgøres til 7.513 rigsdaler sølv, og skifteretten overdrager boet til enken til deling med sine sønner og arvinger.

Det bliver den yngste søn, Christen, min oldefar, der kommer til at overtage Bisgaard. Han gifter sig først, efter at hans mor er død i maj 1832. Brylluppet finder sted den 7. december samme år, og bruden er den 21-årige Gertrud Marie fra Villerslev. Hendes far, Johan Olesen, er død 6 dage før brylluppet, og hendes mor er død 3 år tidligere. Gertrud Maries to ugifte søstre, Helvig på 26 år og Johanne på 14 år, der har boet hjemme hos faderen, følger med til Bisgaard, hvor de ved folketællingen i 1834 er betegnet som tjenestefolk. Der er endnu en tjenestepige, Maren Kirstine Madsdatter på 17 år. Det må også være et familiemedlem, nemlig en datter af Christens afdøde søster Maren og hendes mand, Mads Tølbøl af Hassing.

Christen og Gertrud Marie får en stor børneflokk - min farmor, Johanne, født 1857 er den sidste. Gertrud Marie er ved hendes fødsel 46 år.

Som 6-årig mister min farmor først sin far og ca. en måned senere sin mor. Faderen dør den 11. december 1863, moderen den 28. januar 1864, og med deres død opstår så en række problemer, der må løses, herunder spørgsmål om deling af boet, forsørgelse af de mindreårige børn og spørgsmålet om, hvem der skal overtage Bisgaard.

Den 27. januar - dagen før Gertrud Maries død - holdes skifteforretning efter Christen. I skifteprotokollen anføres, at "enken var tilstede, syg og sengeliggende, men ved sin

fornufts fulde brug". Hun opgav, at arvingerne var børnene:

1. Johan Peter, 29 år
2. Mariane, gift med gårdmand Peder Christensen Krabbe i Skyum
3. Peder Helligsø, 26 år
4. Niels, 24 år
5. Maren Cathrine, 22 år
6. Maren Kirstine, 19 år
7. Christine, 18 år
8. Else Kirstine, 15 år
9. Johanne, 6 år

Boets værdier opgøres til 22.000 rigsdaler, og der tilfalder hvert af børnene en fædre arv på 1063 rigsdaler.

Kun 3 dage senere - den 30. januar - møder skifteretten igen i Bisgaard. Gertrud Marie er nu død, og vi må forestille os, at hun er lagt i en kiste, der står i en af stuerne. Skifteretten går i gang med at registrere og vurdere, hvad der findes i stuehuset af møbler, sengetøj, køkkenudstyr o.s.v., og man begynder også at optælle, hvad der er i stalden. Mørket falder imidlertid på kl. fem, og da man ikke er færdig, udsættes det til den følgende mandag den 1. februar at færdiggøre opgørelsen over boets værdier.

Nu 40 år efter at skifteretten i 1823 havde ærinde på gården, kan vi igen på grundlag af skifterettens optegnelser forestille os en tur rundt i gårdens bygninger. Der er siden 1823 foretaget visse ændringer i stuehusets indretning, og der er opstillet flere kakkellovne - ja, endog i sovekammeret og pigekammeret er der kakkellovn.

I stalden er der flere dyr end i 1823. Der er således 8 heste og 2 føl i hestestalden, og i kostalden er der 51 dyr (30 stude, 8 køer, 4 kvier, 2 tyre og 7 kalve). Endvidere er der 50 får.

I laden er der knap 100 læs utærsket korn (40 læs byg, 40 læs havre, 10 læs blandet korn og 6 læs rug). Endvidere er der 10 læs kløverhø.

De samlede værdier opgøres til godt og vel 23.000 rigsdaler, heri indbefattet en kapital på 2.000 rigsdaler, der indestår i Laane- og Diskontobanken i Thisted.

Efter at skifteretten har gjort værdierne op, går der ret lang tid, inden skiftet kan afsluttes. Der afholdes en lang række forretninger i sagen, bl.a. den 13. juni 1864 på herredsfogdens kontor. Vi noterer, at sønnen Niels Christensen Bisgaard ikke er med denne dag, idet han er indkaldt til militærtjeneste. Vi er i krigsåret 1864, men om Niels har været direkte med i krigen med tyskerne er ikke undersøgt ved udarbejdelsen af denne slægtshistorie.

Først den 16. oktober 1865 finder den endelige fordeling af arven sted. Skifteforvalteren, herredsfoged Voigt, møder på Bisgaard sammen med berørte familiemedlemmer og 2 vidner. Bisgaard overtages af de to sønner Johan Peter og Niels. De øvrige søskende får tildelt en mødrene arv på 1762 rigsdaler. Min farmor, Johanne, der nu er knap 8 år, har herefter fået tildelt en arv efter sin far og mor på ialt 2825 rigsdaler, for hvilket beløb de to brødre udsteder en panteobligation.

Som omtalt i det tidligere afsnit om Bisgaards historie varer fællesskabet mellem de to brødre Johan Peter og Niels kun kort. I 1867 afstår Johan Peter sin halvdel af gården, og Niels bliver eneejer.

Tipoldefar JOHAN OLESEN (KUDSK) (Ane nr. 16/7, ca. 1764-1832)

Johan Olesen foreligger der ikke så mange oplysninger om. Ved hans død indføres hans navn i kirkebogen med tilnavnet Kudsk. Kan han have fungeret som kudsk på Irup, eller er der bare tale om et familienavn?

I 1805 bliver Johan gift med Maren Christensdatter (ane nr. 16/8, ca. 1779-1829), som vist er fra Hørdum. De får 5 børn, hvoraf min oldemor Gertrud Marie (ane nr. 8/4) kommer til verden i 1811. I 1819 fødes det sidste barn - Johanne - og hun er så kun 10 år ved moderens død i 1829.

Efter moderens død må vi regne med, at det bliver den ældste 23-årige datter Helvigs opgave at føre hus for faderen og de mindre søskende. Tre år efter dør også faderen, - den yngste datter Johanne er nu 13 år.

Gennem oplysninger i skifterettens protokol får vi et indblik i familiens meget beskedne hjem i et "jordløst" hus på husmand Christen Christensens grund i Vibberstoft (Christen Christensen er vist nok børnenes morbroder). De to gode mænd fra Villerslev, der skulle vurdere boets ejendele, blev af skifterettens formand pålagt at gøre dette på en måde, de kunne forsvare, hvilket de lovede med edsformularen "saa sandt hjælpe os Gud og hans hellige Ord". Denne højtidelighed virker mærkelig, når man betænker, hvor lidt jordisk gods der er.

Den samlede værdi af indbo og løsøre opgøres til 12 rigsdaler, 1 mark og 2 skilling, og heraf udgør værdien af husets eneste bilæggekakkelovn over halvdelen, nemlig 7 rigsdaler. En rødtribet overdyne sættes til 2 rigsdaler, og resten, der så ikke repræsenterer en værdi på mere end godt 3 rigsdaler, er: yderligere lidt sengetøj, den afdødes sparsomme beklædningsgenstande, en skammel og en stol, en fjerding, lidt husgeråd (2 knive, 1 krus, 1 kop, 1 fad, 1 spand og 1 gryde) og endnu et par småting. Huset vurderes til kun 18 rigsdaler, så det må have været et yderst beskedent hus.

Det er tidligere omtalt, at Johan Olesens efterladte døtre Helvig, Gertrud Marie og Johanne efter faderens død kom

til Bisgaard i Skyum. Gertrud Marie bliver 6 dage efter faderens død gift med ejeren af Bisgaard, Christen Pedersen Bisgaard, og hendes søstre følger med og bliver tjenestefolk på gården. Der er også en bror, Peder Christian, men om ham ved vi kun, at han ved faderens død opholder sig i København.

Familien i det lille jordløse hus i Vibberstoft og familien på den store Bisgaard må have kendt hinanden godt, og det kunne tænkes, at en nærmere undersøgelse ville vise, at der var et slægtskab. I hvert fald fremgår det af kirkebogen, at Peder Helligsø og hustru fra Bisgaard er faddere ved Gertrud Maries dåb i 1811. De har derhjemme en søn på 11 år, Christen, og det er jo så ham, Gertrud Marie bliver gift med 21 år efter.

Bedsteforældre POUL KJELDGAARD (Ane nr. 4/1, 1855-1926) og
JOHANNE BISGAARD (Ane nr. 4/2, 1857-1920)

I et tidligere afsnit er fortalt om min farfars barndomshjem, Villerslevgaard, hans far, mor og stedmor.

Min farmors barndomshjem, Bisgaard i Skyum, er omtalt i afsnittet om Christen Pedersen Bisgaard.

Det fortælles om Poul og Johanne, at de som unge var selvbevidste gårdmandsbørn - de førte an, når de sammen med andre unge mødtes til dans.

I 1881 bliver Poul og Johanne gift, og de bor nu de første 11 år af deres ægteskab i en gård i Gudnæs, altså i samme sogn som Villerslevgaard. Her i Gudnæs bliver min far og flere af hans søskende født.

Poul Kjeldgaard
og Johanne Bisgaard som unge.

1892 bytter Poul gård med Niels Søgaard Christensen, der hidtil har ejet Søgaard i Ullerup, Heltborg sogn. Beliggenheden af Søgaard fremgår af det medtagne udsnit af Geodætisk Insti-

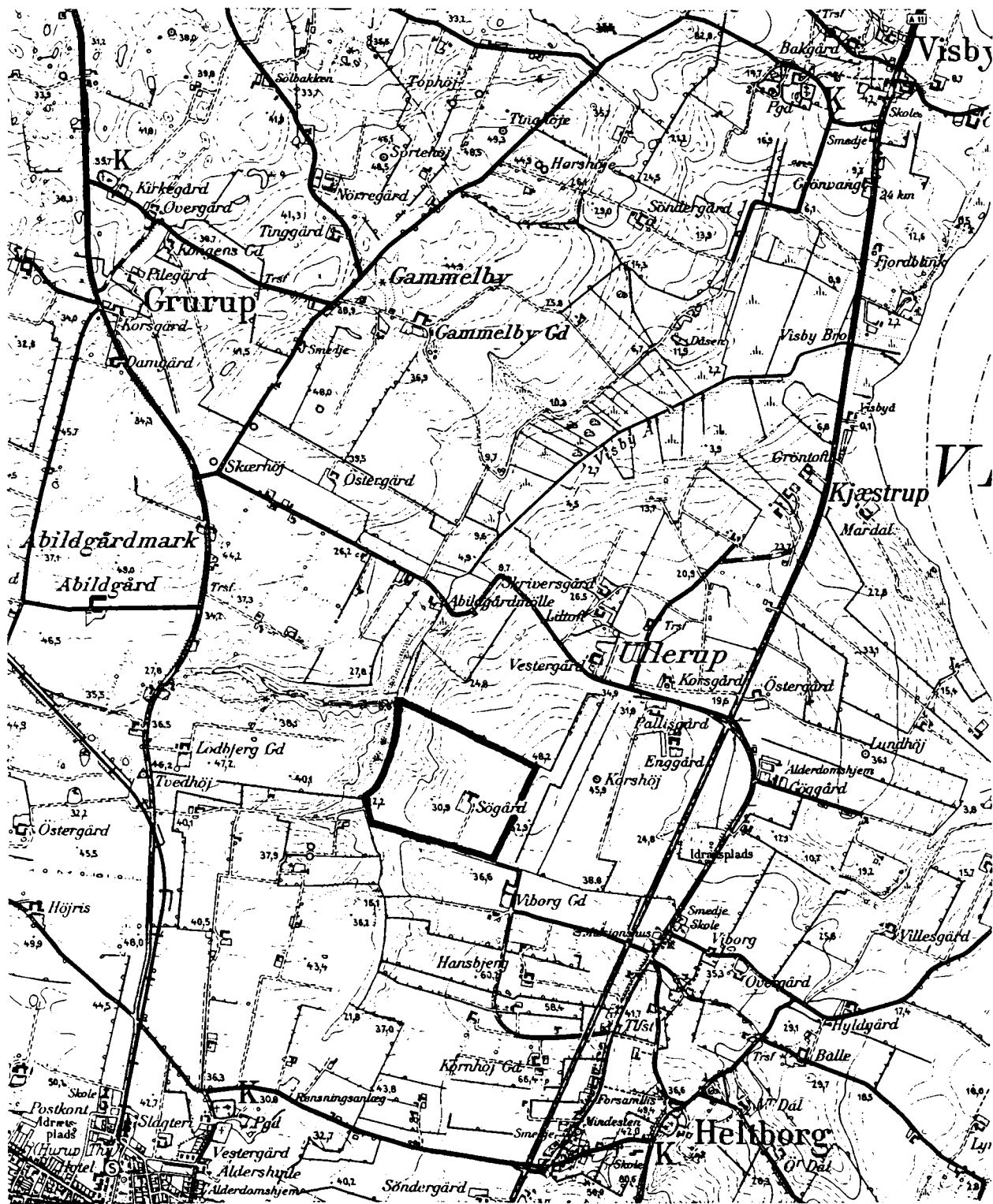
tuts kort, hvoraf også fremgår beliggenheden af ejendommens bygninger. Disse lå oprindeligt anderledes, men nogle få år efter, at Poul og familien var flyttet til gården, brændte bygningerne, og disse blev så opført et stykke længere østpå med bedre udsigt over arealet og egnen vestpå.

På kortet kan ses beliggenheden af den tidligere omtalte Abildgaard. Pouls yngre halvbror Niels Katrinus erhverver denne gård i 1907, og dermed bliver de to familier næsten naboer. De to familier har vist haft megen kontakt med hinanden - i Jens Mathias Katrinus Jensens "Erindringer" omtales således fælles køreture i "Charabanc".

De fleste familiebesøg er jo nok gået til den nærliggende Abildgaard, men vi må regne med, at man også jævnligt - specielt ved højtiderne - har spændt hestene for Charabanc'en og kørt til Bedsted for at besøge Pouls ældre bror Christen, der også er gårdmand, til den yngste bror Andreas Christian, der er skolelærer i Nors, eller til Johanne's bror Niels i Skyum Bisgaard.

Men også til Johanne's øvrige søskende har der utvivlsomt været god kontakt. Søsteren Christine bliver gift med lærer i Thisted Peder Andersen Kappel, og fra min barndom husker jeg en lille oplevelse, der viser, at familien i Heltborg var godt kendt med familien i Thisted. Det var på jernbanestationen i Thisted, at min far, som havde mig med, traf en - som jeg husker det - ældre dame. Det var fars kusine, hun hed Gertrud Kappel, og de havde en lang samtale om familieforhold. Det må have været en datter af Christine fra Bisgaard, og havde jeg nu dengang vidst, at jeg engang ville prøve at skrive om min fars slægt, havde jeg nok hørt lidt bedre efter deres snak i stedet for utålmodigt at være optaget af, hvornår de blev færdige med at snakke!

Poul og Johanne får 8 børn, hvoraf de første kommer til verden i Gudnæs og de sidste i Ullerup. Som andre børn på landet er børnene i høj grad blevet sat til at bestille noget, og formentlig har Poul i forhold til sine børn haft en autoritet, som ikke blev sat under diskussion. Min far har ikke fortalt så meget om sit barndomshjem, men jeg har på fornemmelsen, at der

Udsnit af Geodætisk Instituts kort 1:25.000

Fotografi fra ca. år
1895.

Stående fra venstre:
Kristen, Katrine,
Gertrud og Jens.
Siddende: Kirstine
("Stinne")

var nogle lighedspunkter mellem forholdene på Søgaard og i min bedstefars barndomshjem på Villerslevgaard.

Også med hensyn til lysten og evnerne til at drive landbrug er det nærliggende at tro, at der har været mange lighedspunkter mellem Poul og hans far. Om faderen fremgår det af Jens Mathias Jensens "Erindringer", at han ikke i alle henseender var den fødte landmand.

På Villerslevgaard sang man og spillede violin - på det jævne, og sikkert med en fornemmelse af utilstrækkelighed og en samtidig drøm om at opnå de muligheder, der lå i en frigørelse fra bondelivets hårde slid, uddannelse og kontakt med et kulturelt miljø, der ikke var så trangt, som det man kendte på landet.

Pouls yngste bror gjorde op med tidligere generationers forestillinger om, at eneste mulighed for at tjene til livets ophold var ved landbrug, og han blev lærer. Det samme gjorde Pouls søn Kristen, altså min far.

Har også Poul haft en drøm om at kunne frigøre sig fra det hårde slid ved landbruget og den økonomiske usikkerhed knyttet til skiftende konjunkturer og risikoen for uheld med avl eller besætning? I så fald må det have præget hans gerning som landmand. Noget tyder på, at Poul ikke havde et fastslået ry for at være en uomtvistelig dygtig og velbjerget landmand.

Min far har således fortalt om en oplevelse, han havde som dreng, og som gjorde dybt indtryk på ham. Hans far var kommet i den situation, at han var nødt til at låne nogle penge, og hans ældste søn, Kristen, bliver så sendt af sted for at spørge en mere velsitueret slægtning - det er ikke oplyst, hvem det er. Min far fortæller, at han bliver budt ind til samtale i stadsstuen, og her får han forklaret, at hans far ikke kan låne penge, idet han ikke er en tilstrækkelig dygtig landmand. Det var en ydmygende oplevelse, som vist plagede min far hele livet.

Min farfar havde et hidsigt temperament, og det gav ham en hel del vanskeligheder. Min far har fortalt følgende herom:

En dag kom han trækkende med et par kalve. I den ene hånd holdt han en trækølle, og den brugte han, mens han trak kalvene, til at holde dem lidt på afstand. En af kalvene bliver imidlertid for ivrig. Poul bliver herved hidsig og langer så hårdt til kalven, at han slår den ihjel på stedet.

En anden gang mister han en ko, om ikke direkte af hidsighed, så dog på grund af ubetænksomhed. Når kørerne efter en lang vinter på stalden første gang skulle ud på marken, var de ret kåde og voldsomme. Det var derfor sædvane ikke at tøjre dem for fast for det tilfælde, at en ko skulle komme til skade ved et alt for kraftigt ryk i tøjret. Men en gang skulle Poul tøjre kørerne på marken efter en lang vinter på stalden, og han havde ikke lyst til at have besvær med urolige køer, der rev sig løs af tøjret. Altså sørgede han for at slå tøjrpælene ekstra godt fast, så kørerne kunne blive på deres pladser. Og hvad skete så?

Ja, en ko satte fuld fart på, blev brat stoppet af tøjret, gik på hovedet og knækkede halsen.

Min farmor foreligger der ikke så mange oplysninger om. Hun døde den 6. april 1920, og hun havde da været syg hele vinteren. Min mor fortalte mig engang, at det egentlig havde været en god tid, og jeg forstod det sådan, at man havde fået snakket godt sammen, og at sindene havde været rolige. Min far var på den tid lærer i Hurup, så han og min mor var tit på besøg hos farmor.

Kort før min farmor dør, overtager min farbror Jens "Søgaard". Min farfar flytter til et hus i Helteborg, og faster Gertrud, der er ugift, bliver hans husbestyrerinde. Han bor så her i Helteborg i 6 år, til han dør i 1926.

Jeg var kun 2 år, da min farfar døde, og har derfor ingen personlig erindring om ham. Min far har kun fortalt lidt om ham, og han står derfor noget utydelig i min forestilling. Blandt min fars efterladte papirer findes det sidste brev, han modtog fra farfar - skrevet nogle uger før han døde (poststempel: 27.11.1926).

Brevet er sendt til Overøgade 41, st., København, hvor min far med familie boede, idet han var på årskursus på Danmarks Lærerhøjskole. Af brevet fremgår nogle af de ting, som min farfar var optaget af i sin sidste tid. For letlæselighedens skyld har jeg foretaget visse rettelser ved gengivelsen af brevet.

Kjære Børn!

Tak for Brev, og det glæder os, at I har det godt og er vel tilfredse i den nye Stilling. Ja, der er sikkert meget at lære der. Jeg talte med en almindelig Lægmand forleden Dag, og han spurgte, hvor Du var blevet af. Jeg fortalte ham saa, at Du var paa Kursus i Kjøbenhavn. Manden var nu en renlivet Højremand, men desuagtet siger han straks: Jeg forstaar, at den Slags trænger til Fornyelse af de 18 Fag, de Mennesker har lært i den lille Tid, de har gaaet paa Seminariet. Jeg var afvæbnet, for jeg havde knap tænkt mig, at almindelige Mennesker kunde se saa fornuftigt paa det. Ja, det er vel nok almindeligt, at jo dygtigere Folk bliver i de forskjellige Fag, jo mere Interesse bliver der.

Der er nok en masse ledige - baade Lærerinder og Seminarister, der ikke kan faa Plads. Karen Søndergaard havde Plads i Handrup ved Jens Pedersen, men da hun ikke kan synge, har Sogneraadet forbudt dem at tage hende.

Ja, Valdemar er jo ude. Vi har ellers en af vore Køer, der ikke er rask. Jeg troede først, at det var den alt opslugende Mund- og Klovsyge, men det var det alligevel ikke. Der er nok alligevel! Jens har det jo igen, og Bjerregaard i Thorsted - han er vist snart færdig.

De bedste Hilsener fra os alle tre, vi har det alle godt. I vil undskyldte, jeg kan ikke holde det ud længere.

Eders Far

Da brevet indeholder hilsen fra "os alle tre", må det betyde, at Poul foruden Gertrud også har den nu 27-årige Valdemar boende hos sig.

I det følgende gives en meget kort omtale af Poul og Johanne's børn. Der er også kun en kort omtale af min far, idet jeg eventuelt i et senere hæfte vil skrive en biografi over mine forældre.

Ane Katrine (1883-1939)

Katrine bliver gift med Niels Chr. Bjerregaard, og de får en gård i Thorsted ca. 5 km øst for Thisted. Senere flytter de til en mindre ejendom.

Børn: 7. Se bilag 3, Efter-slægtstavle.

Gertrud (1884-1964)

Gertrud er fra 1920 til 1926 husbestyrerinde for sin far, og senere får hun forskellige stillinger som husbestyrerinde, indtil hun til sidst får sit eget lille hus i Heltborg.

Børn: Ingen.

Kristen (1885-1951)

Kristen er først ved landbrug, men i en alder af 25 år forlader han ploven og kommer på Gedved seminarium. Efter eksamen er han lærer først to år i Klitmøller og derefter 6 år i Hurup. 1922 bliver han lærer i Kjellerup, hvor han bliver til sin død.

Han bliver 1918 gift med Dagmar Badstue. En lidt mere udførlig omtale af Kristen og Dagmar findes i hæfte 2, der udkom 1980.

Børn: Se bilag 3, Efter-slægtstavle.

Jens (1888-1964)

Jens bliver 1916 gift med Anna Lyngklip. Han er i nogle år forpagter på præstegården i Vang, men overtager så i 1919 fødegården i Heltborg. Efter 2. verdenskrig sælger han "Søgaard" og flytter til en mindre ejendom i Heltborg.

Børn: 5. Se bilag 3, Efter-slægtstavle.

Agnete Kirstine (1889-1912)

Min far har så godt som intet fortalt om sin søster "Stinne", men hun var jo også død mange år, før jeg kom til verden. Hun døde af tuberkulose kun 22 år gammel.

Børn: Ingen

Petra (1895-1970)

Petra bliver gift med Carl Hansen. De har i den første tid en gård, men senere flytter de til Dortheasminde ved Uldum, hvor Carl får arbejde ved en vejmaterialefabrik.

Børn: 2. Se bilag 3, Efter-slægtstavle.

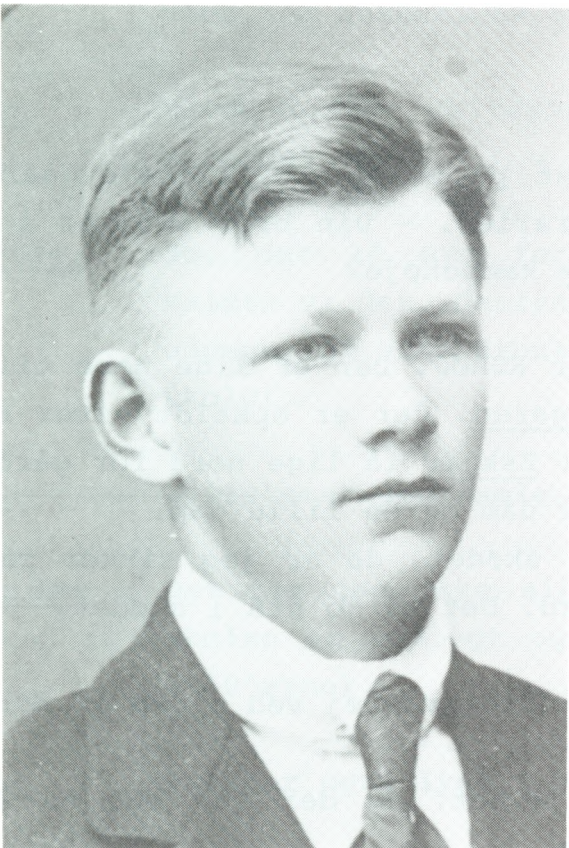

Anna (1898-1949)

Anna bliver gift med Peter Pedersen, og de driver gården "Herligsminde" i Elev ved Århus.

Børn: 3. Se bilag 3, Efter-slægtstavle.

Valdemar (1899-1970)

Valdemar erhverver en mindre gård, "Nørregaard" i Skyum. Denne gård er - som det fremgår af kortet side 44 nabogård til "Bisgaard". Valdemar kommer således til at blive nabo til først sin fætter Christen Bisgaard og dernæst dennes søn, den nuværende ejer.

Valdemar bliver som 46-årig gift med sin tidligere husbestyrerinde Ruth Sønder-skov.

Børn: Se bilag 3, Efter-slægtstavle.

SAMTALE

med

LAURIDS GAMMELGAARD JENSEN

Laurids Jensen er født 1895 på Villerslevgaard som søn af Niels Katrinus Jensen, og han er altså min fars halvfætter.

Den 24. august 1985 besøgte jeg Laurids Jensen på hans bopæl i Herning og havde en lang samtale med ham. Samtalen er optaget på bånd, og det følgende er en forkortet gengivelse af samtalen.

Første del af samtalen omhandler tiden på Villerslevgaard, hvor Laurids bor de første 10 år af sit liv.

Andel del af samtalen omhandler Laurids' ungdomsår på Abildgaard, der ligger tæt ved min fars fødegård, Søgaard.

I. del. Villerslevgaard

Poul: Hvor gammel var du, da I flyttede fra Villerslevgaard?

Laurids: 10 år!

Poul: Jeg har lige været på besøg i Villerslevgaard og taget nogle fotografier. - Din bror skriver i sine erindringer om tre kæmpehøje?

Laurids: Den ene høj hedder ESHØJ. Den er lige nabo til Esager, og det er ageren, der er opkaldt efter Eshøj - og ikke omvendt! Eskjær lå lige nord for gården - og der var en stor dam og en lille dam. Dengang gården er skødet, da er jeg sikker på, at den hed Eskjærgaard. Det må jo stå i skødet.

Poul: Var der ikke en mindre gravhøj ved siden af Eshøj?

Laurids: Jo, men den var jævnet, og der var kun en lille forhøjning tilbage.

Poul: Den nuværende ejer, Erik Hargaard, mener, at man har brugt jorden fra kæmpehøjen til at fylde op med i de to vandhuller i Eskjær. De to damme er nu væk - der er ikke mere vand!

Laurids: Er der ikke? Ja, men det er da muligt - der har jo været adskillige ejere, siden vi solgte gården. Det kan nu ikke være jord fra den mindre gravhøj ved siden af Eshøj. Den var allerede jævnet i vores tid. -- Men der var en høj mere, Ingershøj, men den er også blevet jævnet.

Poul: Har I gjort det?

Laurids: Nej, der er gjort senere. - Ham vi solgte til hed Mads Andersen. Han frasolgte al det jord, der lå sønden for Gudnæsvej og det østen for Vibberstoftvej - der hvor Ingershøj lå - og der var også et kjær, vi kaldte Kjeldkjær. Jeg tror, noget af jorden fra Ingershøj blev fyldt i Kjeldkjær - så vidt jeg husker. Så blev der bygget hus der.

Poul: Havde I ikke et tørveskifte - en jordlod - der lå et andet sted?

Laurids: Jo, det lå syd for Villerslev skole - Brunkær kaldte vi det. Derfra fik vi tørv hvert år (Laurids udpeger på kort Brunkær og den daværende Villerslev skole).

Poul: Eksisterer den gamle skolebygning?

Laurids: Det tør jeg ikke sige. (Det er senere oplyst, at skolen er nedlagt og bygningerne nedrevet først i 1960'erne).

Poul: Var der også lyng i Brunkær?

Laurids: Nej, men vi havde et hedeskifte. Men jeg har aldrig vidst, hvor det lå.

Poul: Brugte I lyng?

Laurids: Ja, når vi bagte i den store ovn, så blev den varmet op med lyngbrændsel.

Poul: Kan du kende stuen på Villerslevgaard på dette fotografi?

Laurids: Ja, huset blev vist bygget 1870! (ler). -- Så vidt jeg husker at have hørt min far fortælle, så æltede de tørv i Brunkær og byttede med sten, som de byggede stuehuset med. Og tømmeret havde de samlet ind år efter år fra strandingsauktioner ved havet. På den måde kom de billigt til stuehuset. Og taget var rughalm - stråtag.

Poul: Det var også stråtag i din tid?

Laurids: Ja, ja!

Poul: Kan du kende stuehuset på fotografiet, jeg fornylig har taget? (viser foto af facade set fra gårdspladsen).

Laurids: Ja!

Poul: I den østlige ende af huset har de nuværende beboere på Villerslevgaard pillet en skillevæg ned, og på en loftsbjælke, der er kommet til syne, kan man på malingen se en aftegning, som ses på dette fotografi (fremviser foto). Kan det tænkes, at der har været en alkoveseng der?

Laurids: Det tror jeg ikke. De faste sengesteder var midt oppe i huset. Men den pågældende bjælke kunne måske tænkes at være fra det tidligere stuehus.

Laurid's Vi har stående et skab udført af en alkoveseng.
kone,
Margrethe:

Laurids: Ja, vi har et skab, hvor både dør og bagklædning er fra alkovesenge. Det er fra gammelfars alkovesenge.

Poul: Det er da sjovt! Der har altså været alkovesenge.

Laurids: Ja, førhen - ikke i vores tid. --- Hvis dette her er stuehuset (peger på et aflangt stykke papir), så var der noget her, som vi kaldte "Bagstuen". Der stod rullen nede, og der bryggede de øl. Det var på den søndre side. Og så var der et saltkammer med nedgang til kælderen. -- Jeg kan ikke huske, hvad der var i det hjørne der --. Og så var der bryggers næstefter - med åben skorsten. (Se skitse side 13).

Poul: Vi er i den østre ende?

Laurids: Ja! -- I bryggerset var der pigsten (toppede brosten) undtagen lige langs med bordet, hvor der var teglsten. Så var der en vask, og der var en trappe op til loftet. Der var "w.c." -- Og så kom baggangen. Derfra ind i folkestuen, næstefter bagstuen. Dernæst kommer køkkenet til højre først, og derfra ind i sovekammeret. Der var vore senge, og det var da alkovesenge i gamle dage, de senge vi lå i. Jeg er vis på, at det var de samme senge. --- og så var der jo ild i kakkellovnen. Der blev fyret med fladtørsv inde fra køkkenet.

Poul: Også i din tid? Havde I også bilæggerovn?

Laurids: Ja, ja!

Poul: Kunne det give varme?

Laurids: Ok ja! Kaffekanden stod gerne derinde og snurrede. -- Jeg kan huske, at vores pige en morgen var ved at tage aske ud af bilægger-kakkelovnen. Så kom hun til at skubbe temmelig hårdt til bilæggerovnen, så den rejste ind i sovekammeret! Det var i sovekammeret altså, og der sad vi forresten og spiste om aftenen, når det var vinter og koldt - ellers spiste vi i folkestuen. Det var et meget stort sovekammer. Der var et bord, og så var der en kanapé langs med væggen.

Poul: En kanapé?

Laurids: Ja. Der var låg over, og når vi ikke sov, så sad vi på den.

Dengang var der en masse kær på Villerslevgaards marker. Der var Blottartarkær, Bavnhøjvær og Dæmringsvær, og det havde far jo drænet, inden han blev gift. Det splittede hans ryg fuldstændig ad.

Poul: Hjælp I til, da I boede på Villerslevgaard?

Laurids: Joh - vi flyttede får om sommeren, men ellers passede vi skolen.

Oppe på Eshøj var der en sten. Vi havde en kikkert, og hver fredag formiddag klokken 11 kom damperen "Limfjorden" fra Thisted og sejlede ind til Gudnæsstrand med tømmer og gødning og så videre til Visby og Doverodde. Vi kunne i kikkerten se røgen - og så rundede den hjørnet dernede ved Gudnæs, inden den så lagde til.

Poul: Der er en flot udsigt fra Villerslevgaard. For en uge siden sad jeg i haven ved gården og nød det.

Laurids: Var der en høj i haven?

Poul: Det så jeg ikke.

Laurids: Det var der i vores tid. Herfra kunne vi se helt til Visby og Kjæstrup bakke. Der var to haver dengang. Der var blevet bygget en "kvist" til fars mor, og hun skulle jo have en have. Det fik hun vesten for - og der blev plantet læbælte. Men hun var død, inden jeg kan huske.

Poul: Din far var tunghør allerede dengang?

Laurids: Det har han været, så længe jeg kan huske. Jeg tror, det skyldtes, at han havde haft skarlagensfeber.

Poul: Findes der et billede af gården med mølle?

Laurids: En maler fra Sulsted kom og malede gården. Billedet kom til at hænge i dagligstuen. Fotografi af gården fra den tid findes ikke - det var ikke almindeligt dengang.

Poul: Var møllen en jernkonstruktion?

Laurids: Nej - af træ fra hat til jord - der gik aksene ned. Og så var der persværk til at bremse den med. Men det var jo ikke altid, det kunne holde den.

Jeg kan huske, at der i ladens vestre kampestensvæg var et aftryk efter, at der havde været boret i en sten. "Der har kongen sat hans finger!", sagde jeg.

Poul: Hvor var det, at det aftryk sad?

- Laurids: Det var ikke længere oppe, end jeg kunne nå.
- Poul: Da jeg var på Villerslevgaard, var jeg også på besøg på nabogården "Kirkegaard".
- Laurids: Min fars mor, Anne Kirstine Søndergaard, var vistnok fra "Kirkegaard". Jeg tør ikke sige det helt bestemt.
- Poul: Da jeg var dreng, havde I da kontakt med dem fra "Kirkegaard"?
- Laurids: Ja, da! Vi har da gået til skole sammen med de yngste. - Manden hed P. Pedersen. Børnene var P. Kresten, der blev købmand, og så Niels Kræn, der blev landmand, og så var der Lars og Martinus, Søren og Jens - og så var der Sine og Anna. Jeg var jævnaldrende med Martinus, den yngste.
- Poul: Grunden til at I solgte gården i 1905, var det fordi, I var syge?
- Laurids: Ja! Vi var såmænd syge allesammen, og så var der et uheldigt fæstemål - kludder med en karl - og lidt uheld med besætningen. Så syntes far, at han ville fra det.
- Poul: Man skulle jo tro, at det var med blødende hjerte at skulle tage fra det?
- Laurids: Det kan du tro - det var det også!
- Poul: Følte I også det, I børn?
- Laurids: Jah - - nej.
- Poul: Måske mere bagefter?

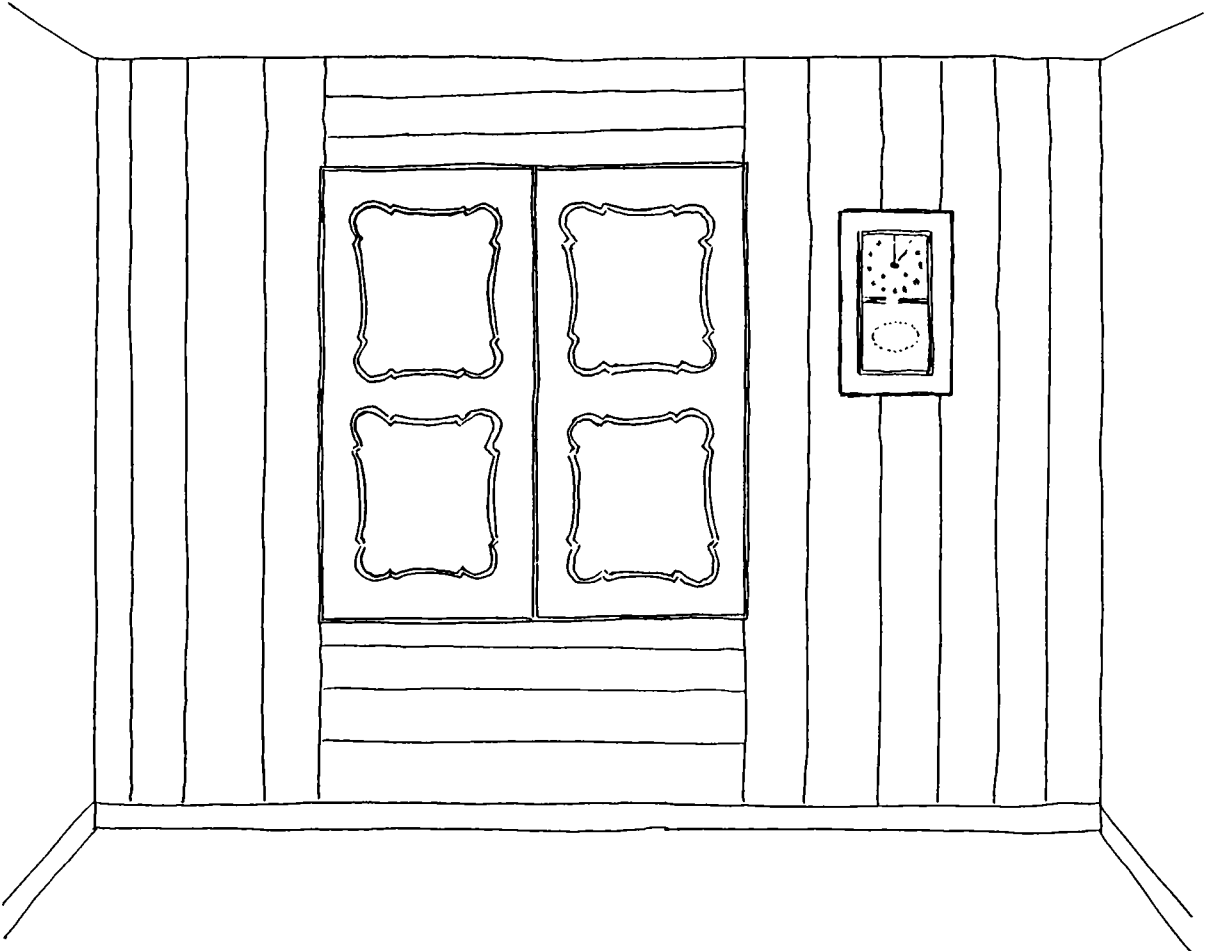
Laurids: Nej, det vil jeg ikke sige. Men vi kom i en fremmed skole, og læreren var bornholmer, og han var ikke til at forstå. Og i Villerslev skole - der havde vi brugt tavle og griffel, og her skulle vi skrive med pen og blæk. - Det var ikke skøn at være mig dengang. Men vi vænnede os til det, og vi kom til at befinde os så vældig godt i Hassing, hvor min far købte en ejendom ved siden af skolen med 12 tønder land. Og der hørte en mælketur med til ejendommen, og vi tog en karl og en pige med fra Villerslevgaard. Så vi fik hvilet ud der.

Poul: Var din far også syg?

Laurids: Ja, han døjede altid sådan med sin ryg.

Alkovesenge på Villerslevgaard

På skitsen er vist en frit tegnet panelvæg, der skjuler et lukket sengested. Det eneste autentiske ved skitsen er alko-velågerne, der er optegnet efter fotografi af de endnu bevarede låger. Disse indgår i dag som henholdsvis skabsdør og bagklædning i et klædeskab tilhørende Laurids Gammelgaard Jensen.

II. Del. Abildgaard og Søgaard

Poul: Min far var meget optaget af at spille violin.

Laurids: Han var sørme også god til det! Vi havde en stor ridesal på Abildgaard, som i sin tid havde været brugt af en kaptajn Redsted. Det første år vi kom til Abildgaard afholdt vi bal i ridesalen, og Kræn Kjeldgaard spillede.

Poul: Det kunne han godt?

Laurids: Ja, det kan du tro, han kunne!

Poul: Jeg har aldrig hørt min far spille dansemusik - spillede han så polka, mazurka og lignende?

Laurids: Jamen det ku' han da. Ellers var det mest melodier, fædrelandssange --

Poul: Spillede han alene, eller var der flere?

Laurids: Der var kun ham!

Poul: Kunne hans søskende også spille?

Laurids: Ikke i den grad. Jens Kjeldgaard spillede melodier - det var sådan lige som vi andre blot til husbehov.

Poul: Ved du, hvor min far har lært at spille violin?

Laurids: Ja, han og så en lærersøn fra Heltborg - en Hårhøjs søn - de gik til undervisning hos Johannes Kirkegaard i Visby - en gammel musiker.

Poul: Var han kun musiker?

Laurids: Han var spillemand, men han havde også noget landbrug. Så længe jeg har kendt ham, har han ikke spillet. Han sagde om de to elever, han havde fra Heltborg og Ullerup: "Ham æ Degns han har nogen fandens fingre, men den anden - han har nogen fandens ører!"

Poul: Min far havde altså ikke fandens fingre, men musikalsk var han nok.

Laurids: Ja, musikalsk! -- Han havde en stor tenorbasun. --

Poul: Det har han aldrig snakket om.

Laurids: Jo, den havde vi da lånt, dengang han var på seminarium. Den havde vi at spille på derhjemme, men vi havde aldrig fået undervisning i at spille på sådan en. - Jeg har måske haft en halv snes timer i violinspil. Men min søster spillede da orgel. - Ja, Jens og jeg vi købte hver en kornet, og det morede vi os vældig med. Vi fik sådan en nodebog til to stemmer. - Vi spillede forresten meget.

Poul: Sang I også, når der var fest?

Laurids: I vore unge dage - når der var fest - så sang vi da mange gange.

Poul: Kom i meget sammen med familien på Søgaard?

Laurids: Vi besøgte da tit hinanden. Jens Kjeldgaard - det var jo især min ældre bror, han kom sammen med. De gik på jagt sammen. De var begge opkaldt efter "gammelfar". -- 1. juledag var vi altid på Søgaard for at fejre Kræn Kjeldgaards fødselsdag.

Poul: Min farfar, Poul Kjeldgaard - kunne han godt blive lidt hidsig ind imellem?

Laurids: Det kan da godt ske, at han kunne komme højt op i tændingen, men jeg har kun oplevet ham som ganske almindelig. -- Han kom ikke så sjældent over for at snakke med far - det kunne være om formiddagen, og det kunne være om eftermiddagen. Og så sad de og sludrede over noget kaffe -- men de var så kommet så langt, at de skulle have en småkage. Så tog farbror Poul altid sådan! (Laurids demonstrerer, hvordan Poul søger i skålen): "Æ tøv, æ så en brun kåge!"

Poul: Var det fordi, han gerne ville have sådan en?

Laurids: Ja, det var nemlig hans svage punkt - men dengang blev der jo ikke sådan bagt sirupskager andet end om jul. Men det var hver gang han kom: "Æ tøv, æ så en brun kåge!".

--- Og en anden gang han kom, da havde jeg lige været nede at købe en hat - sådan en tøjhat - ved marskandiseren. Det var sådan noget i familie med en Tyrolerhat, men den var da ikke presset og pænt formet som Tyrolerhatte nødvendigvis er nutildags - det var sådan en blød tøjhat. Da farbror Poul kom og så mig med den hat, udbrød han: "Den sku' du såmænd have ladet karlekammertyven tage!" Vi havde fornylig haft besøg af en tyv i Abildgaards karlekamre.

Poul: Snakkede min farmor, Johanne, med jer?

Laurids: Vist ikke - nej!

Poul: Din bror har skrevet om en tur i charabanc, hvor I passerer Nordentoft bro, og du siger noget sjovt.
--

Laurids: "Nu fløj vi over Holstebro" - ja det kan jeg godt huske.

Poul: Det sjove er ordspillet?

Laurids: Ja.

Poul: Hvor skulle I hen?

Laurids: Til Thisted.

Vi var også i Agger engang - Poul Kjeldgaards og os. Kræn Kjeldgaard var med os unge i charabanc, men far, mor, farbror Poul og faster Hanne kørte i en jagtvogn, vi havde på Abildgaard. Da vi kom til Vesterby, så rendte der to ringe af vognen. Så måtte vi jo hen til en smed og få de her ringe på, inden vi kunne komme til køren igen. Ved Taabel skulle vi over en kanal. På en søjle stod der "Taabel kanal" - tror jeg - "A tøws nu, de' æ Taabel Kanalli", sagde jeg. (Kanalje = slyngel, gavtyv).

Poul: I kunne godt have meget sjov?!

Laurids: Det havde vi da altid.

Poul: Havde i nok fritid - eller skulle I altid slæbe i det?

Laurids: Vi gik jo hjemme og kunne tage os tid, når vi ville. Vi havde det bedre end tjenestefolkene.

Poul: I følte jer altså ikke trykkede af altid at skulle bestille noget?

Laurids: Nej - men når der skulle bestilles noget, så skulle der bestilles noget! Høst og hø og rodfrugt, det skulle passes, og det blev passet. Vi havde en masse hø - far ville ikke undvære det hø til høvederne, og så havde han en stor græsmark

i sædeskift. -- Så lavede vi "stek æ hø" (= sætte hø i stakke). Det kunne være varmt, men der skulle altså stakkes hø - og det skulle gå stærkt! Jeg kan huske, at mor kom hen med dansk sodavand og hindbærsaft, når det var alt for varmt. Så skulle vi lige have sådan et glas.

Ved høbjergning og høst var der ikke noget, der hed fyraften.

Poul: Har du kendt min farfars bror, Christen Jensen?

Laurids: Han boede først i Haring, men så flyttede han til Bedsted - til Tandrupmark. Der havde han en ejendom på 42 tdr. sæde, og der blev han alle sine dage. Han havde jo også sønner til at hjælpe sig.

Poul: Kaldte han sig også Kjeldgaard?

Laurids: Nej, han havde ikke Kjeldgaard med i navnet.

Poul: Besøgte I også den familie?

Laurids: Ja, ja, ja.
Af børn var der Katrine og Kirstine, Niels Kristen, Karl og Martinus, og så var der to piger mere - en af dem døde nogle og tyve år gammel. Så var der skam to til - ti! Johanne og Nikoline. -- Så var der sørme en til: Jens - han rejste til Amerika. Han blev kørt over derovre.

Poul: Hvad blev der af de børn?

Laurids: Det var nogen slidere. Den ældste blev slagter, og var i Ydby i mange år. Kristen arbejdede på et cementstøberi i Hurup i flere år, før han købte en gård ude ved Bedsted. Både han og Karl boede derude i nærheden af hinanden.
Martinus blev egentlig uddannet som mejerist, men

så fik han plads på Thy højspændingsværk som bogholder, og der var han så alle sine dage. Som den sidste af den generation døde Martinus for kort tid siden.

Poul: Besøgte I også jeres farbror, der var lærer i Nors?

Laurids: Ja, ja. De havde 2 børn. Den ældste var Jens Mathias. Han tog realeksamen i Hurup og kom senere til banen mellem Horsens og Juelsminde som trafikassistent. Men han "bøjede armen" for tit, og kunne ikke altid læse navnene på billetterne. Tilsidst turde farbror ikke lade ham blive der længere - for skulle han komme til at skifte et forkert signal, så kunne der blive tale om et skrækkeligt erstatningskrav. Han kom så til os på Abildgaard og var hos os som landbrugselev i et par år. Han holdt sig fra spiritus, og vi havde det skønt, mens han var hos os.

(En længere redegørelse for Jens Mathias' senere liv medtages ikke her, men foreligger som båndoptagelse lige som den øvrige del af samtalen med Laurids).

Poul: Hvordan gik det den anden søn?

Laurids: Han hed Christian Albert Jensen, og han fik en gård i Thorsted og derefter i Gettrup. Han kørte vist rundt med ost fra Gettrup mejeri.

Poul: Kan vi vende tilbage til min farfar. Spillede han violin?

Laurids: Det har jeg ikke hørt.

Poul: Talte han med Jer børn?

Laurids: Nej, det var jo ikke skik dengang. Børn havde mere respekt for deres forældre end i dag.

Laurids: Søgaard brændte jo ---

Poul: Ja. min mor fortalte engang, at der var nogen, der havde beskyldt min farfar for selv at have tændt ild i gården. Det pinte ham sådan, at nogen kunne finde på at sige det.

Laurids: Ja, det kan jeg da godt forstå. - Jeg tror, at gården brændte ved lynnedslag. Det er jeg næsten overbevist om. Der er et gammelt "søj'" (sige), som de sagde: "Der skulle brænde en gård hvert femte år ved lynnedslag". Og det kom til at passe. Først Søgaard, så Lodbjerggaard, så Vestergaard i Ullerup og så Abildgaards Mølle. Fem år imellem!

Poul: Men er det rigtigt, at der var lidt snak om ildspåsættelse?

Laurids: Det har jeg aldrig hørt.

Poul: Det var vel hårde tider for landbruget dengang?

Laurids: Det var jo særlig i 1920, da raslede det ned med landbrugspriserne. Det blev lige nok så godt længere hen. Men så kom der jo mund- og klovsyge. Det kostede mange penge.

Landlige løjer

AF KRISTEN BISGÅRD KJELDGAARD

Kristen Bisgård Kjeldgård (f. Gudnæsstrand 1885, d. Kjellerup 1951) var lærer i Klitmøller 1914–16, derefter i Hurup 1916–22 og endelig i Kjellerup 1922–51.

Den efterfølgende beretning, om en »stærk mand«s besøg hos Kræn Svålgård er nedskrevet omkring 1940. Det er ikke oplyst, hvor og hvornår besøget hos Kræn Svålgård fandt sted.

Et puds

I gamle dage var det skik i Thy – og måske også andre steder – at man i vintertiden, da der var lidt at bestille på gårdene, gik rundt og prøvede kræfter med hinanden. Man »trak krog« og brødes, og mange er de stole og borde, der efter striden lå med brækkede ben. Og ske kunne det jo også, at deltagerne tog så hårdt på hinanden, at det gav både værk- og benbrud.

Men dysterne var godmodige. Man måtte ikke blive vred, og bagefter drak man gammeløl og kaffepunche, og denne del af »stærk mand«s besøg tog gerne natten med.

Sådan også hos Kræn Svålgård, der havde fået besøg af en flere mil derfra boende stærk mand. Kræn Svålgård havde været den stærkeste i brydningen, men ved ølkruset stod den anden sig.

Om morgenen var Kræn Svålgårds gæst uden at trække frisk luft og stod i gårdsledet, da en fattig husmand kom hen imod ham.

»Æ de æ mand?« spurgte husmanden forsigtigt.

– Jow, det var det da.

– »Kan æ ett fo let halm te strøels ve dæ?«

Kræn Svålgårds gæst grundede lidt, og fandt snart ud af, at nu kunne han spille sin vært et puds. – »Jow, vi skal ha' tækket æ låd om, sagde han, og no ka do rees æ stig og begynd og

ryd ner fræ ovenå, så mo do ta lisså møj, do kan bær!« Så gik han ind og fortsatte underholdningen af den noget søvnige vært, idet han gennem vinduet holdt øje med husmanden.

Da husmanden var kommet op på tagrygningen og var godt i gang med at rive halmen ned, siger gæsten løst henkastet: »Do ska' nok ha' tækket di hus om«.

– Nej, gu ska æ ett, kommer det lidt fornærmet fra Kræn Svålgård.

– »Ja, da er der jæn ve og ryd' å æ låd, så wel do wal osse ha' tækket ijæn«.

Nu blev Kræn Svålgård vågen, og da han fik syn for sagen, kan det nok være han kom ud. Et ocean af trusler og forbandelser væltede op om den stakkels intetanende husmand, der priste sin lykke, at han sad så højt oppe – hvad der jo i virkeligheden var hans ulykke.

Først da anstifteren af spøgen havde moret sig tilstrækkeligt, kom han til og fik befriet stakkelen, så han uden livsfare kunne komme ned på jorden igen. Forsoningen fejredes derefter ved et par ekstra kaffepunche, og med genrejst livshåb forlod husmanden gården med et vældigt bundt halm på nakken. Og med ikke mindre tilfredshed drog gæsten hjem efter sit vellykkede besøg – han havde pudset Kræn Svålgård.

EFTERSLÆGTSTAVLE (Oplysninger indhentet 1981)

Med Poul Kjeldgaard og Johanne Bisgaard som 1. generation er i det følgende anført oversigt over efterkommere, idet bemærkes, at der også er medtaget adopterede børn. Ved sidstnævnte er anført (a).

I begyndelsen af året 1981 skrev forfatteren til kusiner og fætre, d.v.s. 3. generation med henblik på at indhente oplysninger om slægten (beskrivelser, breve, billeder m.m.). Der indkom imidlertid ret få oplysninger om tidligere generationer, og også om nulevende generationer var oplysningerne meget spredte. Der er ikke senere gjort et større arbejde for at fremskaffe de manglende oplysninger om de nulevende generationer, og den efterfølgende oversigt er derfor så ufuldkommen, at meget kunne tale for enten ikke at offentliggøre den eller - bedre! - gøre arbejdet færdigt. Jeg har imidlertid valgt at medtage oversigten over efterslægten i den ufuldkomne form, idet hovedsigtet har været beskrivelse af tidligere generationer. Selv i den ufuldkomne form kan oversigten nok have en vis interesse for nogle læsere.

Efter udarbejdelsen af efterslægtstavlen i 1981 er enkelte ændringer/tilføjelser foretaget.

1. GENERATION

1. Poul Kjeldgaard, f. 14.9.1855 i Villerslev sogn, d. 16.12.1926 i Heltborg. G. d. 2.6.1881 med Johanne Bisgaard.
2. Johanne Bisgaard, f. 14.12.1857 i Skyum sogn, d. 6.4.1920 i Heltborg.

2. GENERATION

3. Katrine Kjeldgaard, f. 1.2.1883 i Villerslev sogn, d. 1939 i Randers. G. m. N. Chr. Bjerregaard.
4. Gertrud Kjeldgaard, f. 8.10.1884 i Villerslev sogn, d. 27.3.1964 i Heltborg.

5. Kristen Bisgaard Kjeldgaard, f. 25.12.1885 i Villerslev sogn, d. 8.7.1951 i Kjellerup. G. 24.3.1918 m. Dagmar Pedersen Badstue.
6. Jens Mathias Kjeldgaard, f. 16.8.1888 i Villerslev sogn, d. 7.11.1964 i Heltborg. G. 27.3.1916 m. Anna Lyngklip.
7. Kirstine Kjeldgaard, f. 14.11.1889, d. 26.2.1912.
8. Petra Kjeldgaard, f. 6.4.1895, d. 31.1.1970. G. m. Carl Hansen, f. 28.1.1888, d. 12.8.1968.
9. Anna Margrethe Kjeldgaard, f. 18.8.1896 i Heltborg sogn, d. 4.2.1949. G. 15.10.1920 m. Peter Pedersen, f. 1.12.1895, d. 1.11.1980.
10. Otto Valdemar Kjeldgaard, f. 23.6.1899 i Heltborg sogn, d. 1970 i Skyum. G. 2.10.1945 i Silkeborg m. Ruth Sønderkov.

3. GENERATION

I Katrine Kjeldgaards børn (se nr. 3):

11. Anders Chr. Bjerregaard. Død som ung.
12. Ejlif Bjerregaard, Ulse, 4683 Rønnede.
13. Poul Bjerregaard, Skelvangsvej 49, 8900 Randers. F. 11.5. 1913 i Thorsted sogn, g. 1944 m. Kirstine Rasmussen.
14. Asger Bjerregaard, Mirabellevej 8, 4690 Haslev.
15. Eva Söderlund, Björksundflengan 13, 12431 Banhagen, Sverige.
16. Knud Bjerregaard. Død før 1981.
17. Inga Bjerregaard, Skeltoftevej 14, 2800 Lyngby.

De anførte oplysninger er meddelt af Poul Bjerregaard i 1981. Alle søskende er født i Thorsted (ved Thisted).

II Kristen Bisgaard Kjeldgaards børn (se nr. 5):

18. Hanne Kjeldgaard, f. 8.9.1922 i Kjellerup (Hørup sogn), g. 1951 m. Carl Johan Kirstein (ægteskabet opl.).
19. Poul Anker Kjeldgaard, f. 4.4.1924 i Kjellerup, g. 1958 m. Bente Jensen.
20. Niels Ebbe Kjeldgaard, f. 17.10.1927 i Kjellerup, g. m. Inge Pedersen.

21. Svend Ekkart Kjeldgaard, f. 22.7.1929 i Kjellerup, g. 1959 m. Jette Tødt (ægtesk. opl.). G. 1984 m. Inge Tøttrup.

III Jens Mathias Kjeldgaards børn (se nr. 6):

22. Poul Kjeldgaard, f. 13.12.1916 i Vang sogn, Thisted amt, d. 1981. G. 1940 m. Anna Sandgaard Jensen. Adr.: Marsvej 14, 7100 Vejle.
23. Helge Kjeldgaard, f. 27.4.1922 i Ullerup, Heltborg sogn. G. 1954 m. Meta Jensen. Adr.: Baunevej 6, 7700 Thisted.
24. Gunnar Kjeldgaard, f. 7.10.1923 i Ullerup, Heltborg sogn. G. 1953 m. Vita M. Madsen. Adr.: Vester Boulevard 9, 8900 Randers.
25. Agnethe Kjeldgaard, f. 26.4.1927 i Ullerup, Heltborg sogn. G. 1952 m. Ejnar Bach. Adr.: Vindevej 11, 7800 Skive.
26. Ellen Kjeldgaard, f. 15.10.1928 i Ullerup, Heltborg sogn. G. 1954 m. Wilhelm Agerholm. Adr.: Nørregade 3, 7760 Hurup Thy.

De ovenanførte adresser er oplyst af Gunnar Kjeldgaard i 1981.

IV Petra Kjeldgaards børn (se nr. 8):

27. Ellen Hansen, f. 7.7.1918. G. 28.3.1941 m. Albert Øberg, f. 24.6.1916, d. 19.7.1981.
Adr.: Slotsgade 25, 8700 Horsens.
28. Harald Kjeldgaard Hansen, f. 17.3.1920. G. 4.2.1949 m. Else Schmidtke, f. 13.11.1924 i Gdansk.
Adr.: Solfang 26, 7160 Tørring.

V Anna Kjeldgaards børn (se nr. 9):

29. Juul Kjeldgaard Pedersen, f. 2.11.1922 i Elev. G. d. 27.5. 1949 m. Martha Jensen, f. 29.4.1928. Adr.: Mejlbyvej 644, Haarup, 8530 Hjortshøj.
30. Gudrun Kjeldgaard Pedersen, f. 28.8.1924 i Elev. G. 8.11. 1946 m. Peter Lundgaard Jensen, f. 30.12.1920.
Adr.: "Herligsminde", Koldkilde 21, Elev, 8520 Lystrup.
31. Ingrid Kjeldgaard Pedersen, f. 23.5.1927, g. 11.7.1946 m. Carl Nielsen, f. 11.8.1923 i Vellevej, d. 7.7.1972.
Adr.: Gl. Sole, Engvej 13, 8722 Hedensted.

VI Valdemar Kjeldgaards børn (se nr. 10):

32. Karna Marie Sønderskov (a), f. 11.4.1935 i Hørdum, g. 1960 m. Kaj Larsen (se hæfte nr. 2, Gartner i Thisted Niels Chr. Pedersen). Adr.: Vrejlev-vej 12, 9760 Vrå.
33. Poula Kirsten Sønderskov (a), f. 13.1.1939 i Hørdum, d. 30. 1.1957 i Koldby.
34. Karl Anker Kjeldgaard, f. 4.8.1946 i Skyum.
Adr.: Ribevej 38, 6800 Varde.
35. Hanne Kjeldgaard, f. 29.8.1958 i Skyum.
Adr.: Syrenvej 13, 7700 Thisted.

Adresser er oplyst af Karna Sønderskov Larsen i 1981.

4. og 5. GENERATION

For 1., 2. og 3. generation er alle personer medtaget. Dette gælder ikke 4. og 5. generation, idet der som anført tidligere kun er modtaget meget begrænsede oplysninger om disse generationer.

Nr. 13 Poul Bjerregaards børn og børnebørn:

- a. Anders Kristian Bjerregaard, f. 1948, g.m. Anna B. Nielsen. Børn: Susanne f. 1977, Vivian f. 1979 og Annette f. 1979. Adr.: Kremlegrenda 49, 1346 Gjettum, Norge.
- b. Bent Bjerregaard, f. 1949.
- c. Kjeld Bjerregaard, f. 1951, g.m. Jytte Christensen.
Børn: Lone f. 1976. Adr.: Borgmestervangen 6, 8900 Randers.
- d. Lena f. 1951.

Nr. 18 Hanne Kjeldgaards børn:

- a. Søren Kirstein, f. 10.6.1952 i Lyngby.
- b. Dorthe Kirstein, f. 4.10.1954 i Virum.

Nr. 19 Poul Anker Kjeldgaards børn:

- a. Ruth Kjeldgaard (a), f. 28.8.1956 i København. G. 20.2.1982 m. Jan Olesen.
- b. Hanne Kjeldgaard, f. 27.2.1959 i København.

- c. Niels Kjeldgaard, f. 3.4.1961 i København.
- d. Lise Kjeldgaard, f. 26.12.1973 i Viborg.

Nr. 20 Ebbe Kjeldgaards børn:

- a. Peter Kjeldgaard (a), f. 30.3.1954.
- b. Niels Kjeldgaard (a), f. 11.9.1956.

Nr. 21 Svend Kjeldgaards børn:

- a. Peter Kjeldgaard, f. 18.6.1960 i København.
- b. Jørgen Kjeldgaard, f. 17.5.1962 i Lyngby.
- c. Lone Kjeldgaard, f. 4.7.1964 i Charlottenlund.

Nr. 22 Poul Kjeldgaards børn:

- a. Anna Lyngklip Kjeldgaard, f. 23.2.1943 i Heltborg. G. 28.12.1961 m. Flemming Olesen (ægtesk. opløst).
Adresse: Trige Centervej 68, 8280 Trige.
Børn: Lars f. 1.11.1963 i Odense, Henrik f. 9.7.1965 og Lene f. 9.7.1965 i Odense.
- b. Elisabeth Wigh Kjeldgaard, f. 23.2.1943 i Heltborg. G. 6.4.1966 m. John de Haas, f. 3.12.1941.
Adresse: Fakkegravvej 12, 7140 Stouby.
Børn: Henning Wigh de Haas, f. 19.3.1967 i København og Anne Westh de Haas, f. 8.12.1971 i Herning.
- c. Jens Mathias Kjeldgaard, f. 2.10.1945 i Heltborg. G. 30.4.1966 m. Inger Nielsen, f. 1.3.1944.
Adresse: Nørbysvej 7, Nr. Nisum, 7620 Lemvig.
Børn: Michael Cenholt Kjeldgaard, f. 24.10.1966 i Sellerup og Martin Cenholt Kjeldgaard, f. 30.6.1970 i Sellerup.
- d. Niels Christian Kjeldgaard, f. 10.3.1953 i Heltborg. G. 18.6.1977 m. Helle Godsted, f. 31.7.1954.
Adresse: Marie Grubbesvej 23, 7100 Vejle.

Nr. 23 Helge Kjeldgaards børn:

- a. Kresten Kjeldgaard, f. 10.5.1954 i Visby sogn.
- b. Ane Marie Kjeldgaard, f. 19.6.1955 i Visby sogn.
- c. Ole Kjeldgaard, f. 27.12.1957 i Visby sogn.
- d. Kirstine Kjeldgaard, f. 4.1.1960 i Visby sogn.
- e. Grete Lyngklip Kjeldgaard, f. 18.3.1962 i Visby sogn.

Nr. 24 Gunnar Kjeldgaards børn:

- a. Jesper Kjeldgaard, f. 22.3.1956 i Århus.
- b. Klavs Kjeldgaard, f. 26.4.1960 i Odder.
- c. Palle Kjeldgaard, f. 31.12.1961 i Randers.

Nr. 25 Agnethe Kjeldgaards børn:

- a. Jens Kjeldgaard Bach, f. 18.3.1954 i Skive.

Nr. 26 Ellen Kjeldgaards børn:

- a. Lisbeth Agerholm, f. 25.10.1961.

Nr. 28 Harald Kjeldgaard Hansens børn:

- a. Anne Margrethe Kjeldgaard, f. 9.8.1950.
- b. Knud Erik Kjeldgaard, f. 30.7.1958.

Nr. 29 Juul Kjeldgaard Pedersens børn:

- a. Jørgen Kjeldgaard Pedersen, f. 26.1.1951 i Elev. G. 1979 m.
Metha Damgaard Laugesen, f. 12.5.1949.
Børn: Line f. 20.4.1980.
- b. Kirsten Kjeldgaard Pedersen, f. 22.5.1952 i Elev.
- c. Inger Kjeldgaard Pedersen, f. 29.4.1957 i Haarup.

Nr. 30 Gudrun Kjeldgaard Pedersens børn:

- a. Anna Margrethe Lundgaard Jensen, f. 19.1.1952 i Lisbjerg
Terp.
Adresse: Jernaldervej 223 a, Århus V.
- b. Anders Kristen Lundgaard Jensen, f. 4.2.1956 i Elev. G.
5.9.1981 m. Jytte Yvonne Sørensen, f. 4.6.1958.
Adresse: Hovedvejen 10, Laasby.

Nr. 31 Ingrid Kjeldgaard Pedersens børn:

- a. John Kjeldgaard Nielsen, f. 2.6.1953 i Gl. Sole.
Adr.: Kærvænget 10, Gl. Sole, 8722 Hedensted.
- b. Bent Kjeldgaard Nielsen, f. 17.10.1955 i Gl. Sole, g.
20.12. 1975 m. Helle Høgsberg Nielsen, f. 7.11.1955. Børn:
Martin f. 9.10.1976 i Odder, Lilian f. 9.3.1979 i Vejle.
- c. Nina Kjeldgaard Nielsen, f. 28.5.1957 i Gl. Sole.
Adr.: Grønningen 8, 8722 Hedensted.
- d. Per Kjeldgaard Nielsen, f. 15.1.1967 i Gl. Sole.

Nr. 32 Karna Sønderskov Larsens børn:

- a. Kirsten Marie Sønderskov, f. 17.1.1958 i Koldby. G.m. Jørn
Christensen. Børn: Steffen f. 19.4.1978.
- b. Grethe Sønderskov Larsen, f. 17.2.1961 i Hovsør.
- c. Bjørn Sønderskov Larsen, f. 16.12.1962 i Hvam (v. Aale-
strup).
- d. Ulla Sønderskov Larsen, f. 2.11.1965 i Jebjerg, Viborg amt.